

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ

- **РИНКИ**
Торгівля через автомати
- **БІЗНЕС**
Ріпак: особливості нового сезону
- **АГРОСНАБ**
Ремонтувати чи купувати?

ІНТЕГРАЦІЯ

ОЧІКУЮЧИ НОВІ РЕКОРДИ4

БІЗНЕС

ЗЕРНО

ВІД ПОСІВНОЇ ЗАЛЕЖИТЬ УРОЖАЙ10

БЕЗ ДОЩУ14

ПРОЩАЙ КВОТУВАННЯ15

ОСОБЛИВОСТІ КУКУРУДЗИ16

ПРО ДІМ, ДЕ ЗБЕРІГАЄТЬСЯ ПШЕНИЦЯ18

СПРАГА: НА ПОЛІ ВСЕ СПОКІЙНО?20

ТЕМА НОМЕРА

ФІЛОСОФІЯ ГОСПОДАРЧОЇ ГАРМОНІЇ22

ЧОТИРИ БАЗОВИХ СИСТЕМИ ПЕРЕДПОСІВНОЇ
ПІДГОТОВКИ ТА ПОСІВУ24

КОЖНОМУ СВІЙ26

ЧАС ОНОВЛЮВАТИ ПАРК30

ГАРАНТІЯ НА РОКИ32

ТЕХНІЧНИЙ РОЗВИТОК ЗАПРОГРАМОВАНО34

ТЕОРІЯ-ТЕОРІЄЮ, А ПРАКТИКА ВАЖЛИВІША36

СИСТЕМИ ОБРОБІТКУ ҐРУНТІВ
У ПОШУКАХ ОПТИМАЛЬНОГО38

БІЗНЕС

ЦУКОР

ОСОБЛИВОСТІ ЦУКРУ42

УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК ЦУКРУ45

СОЛОДКО46

М'ЯСО

НЕ ЯЛОВИЧИНОЮ ЄДИНОЮ48

М'ЯСНА ХИМЕРА54

РИНКИ

ГМО: НЕГАТИВ ЧИ ПОЗИТИВ?56

ШАХИ

НЕКООПЕРАТИВНІ ЗАКОНИ60

БЕЗ КРАВАТОК

ЗАРАДИ ЧОГО?62

АНКЕТА ЧИТАЧА «АГРО ПЕРСПЕКТИВИ»

ЯК БАГАТО ПРЕСИ ВИ ЧИТАЄТЕ ЗАГАЛОМ

☐ Мало ☐ Виключно спеціалізовані видання ☐ Досить багато, включаючи національні газети та наукові журнали

ЯК ДАВНО ВИ ЧИТАЄТЕ ЖУРНАЛ “АГРО ПЕРСПЕКТИВА”

☐ Вперше ☐ Більше року ☐ З моменту виходу першого номера

ЧОМУ ВИ ЧИТАЄТЕ ЖУРНАЛ “АГРО ПЕРСПЕКТИВА”

☐ Досить багато аналітики по продовольчим ринкам ☐ Цікавий та інформаційно насичений ☐ Корисний

ЩО ВАМ ПОДОБАЄТЬСЯ В ЖУРНАЛІ “АГРО ПЕРСПЕКТИВА”

ЩО ВАМ НЕ ПОДОБАЄТЬСЯ В ЖУРНАЛІ “АГРО ПЕРСПЕКТИВА”

ЯКОЇ РУБРИКИ, НА ВАШ ПОГЛЯД, НЕ ВИСТАЧАЄ В ЖУРНАЛІ

ЩО Б ВИ ПОРАДИЛИ ЗМІНИТИ В ЖУРНАЛІ

ВАШІ ВІДПОВІДІ НАДСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ:

01054, Київ, МСП-601, вул. Воровського, 22, офіс 40, 25
Тел.: + 380 44 4868119
Факс: + 380 44 4943936
E-mail: editor@agroperspectiva.com
www.agroperspectiva.com

«Агро ПЕРСПЕКТИВА» — журнал про аграрний бізнес та для аграрного бізнесу. Інформаційно-аналітичне видання для керівників підприємств та компаній.
КВ 10475 від 04.10.2005 р.
Передплатні індекси: річний — **91879**, щомісячний — **22951**

Засновник: ТОВ «Аграріка»
Директор проекту Олег Тимків (obt@agroperspectiva.com)
Координатор проекту Лариса Гук (lguk@agroperspectiva.com)

Над номером працювали Леонід Анішин, Ярослав Горовий, Віктор Діхтяр, Ірина Драбок, Сергій Зінченко, Тетяна Капкан, Вадим Крамар, Валерій Макаренко, Лара Максимова, Юлія Микитенко, Володимир Набок, Антон Порембський, Ірина Порецька, Віктор Сайко

Літературний редактор Наталія Головаш
Дизайн і верстка Володимир Ніжегородцев
Інформаційне забезпечення, маркетинг, реклама
ТОВ «Аграріка» директор Богдан Тимків (bst@agroperspectiva.com)
Служба реклами Ольга Зінченко тел./факс: (044) 494-4889, client@agroperspectiva.com
Служба передплати Олена Монохіна тел.: (044) 486-9171, client@agroperspectiva.com
ІТ-відділ admin@agroperspectiva.com
Друк «Формула Принт»

Адреса редакції Україна, 01054, м. Київ, МСП-601, вул. Воровського, 22, тел.: (044) 486-8119
E-mail: editor@agroperspectiva.com
http://www.agroperspectiva.com
Точка зору редакції не завжди збігається з думкою авторів публікацій. Передрук матеріалів, надрукованих у журналі, допускається тільки за узгодженням із редакцією. Всі права захищені. Редакція не несе відповідальності за достовірність інформації, що надрукована в рекламних оголошеннях.

Р Матеріали, помічені цим знаком, друкуються на правах реклами
При підготовці номера використана інформація Інтерфакс-Україна, УНІАН, урядового порталу

ПЕРЕДПЛАТИ

Журнал “АГРО ПЕРСПЕКТИВА”

Краще ділове видання в номінації “Агрокомплекс”.
Унікальне аналітичне видання для середньої та вищої ланки аграрного менеджменту
Передплатні індекси — **91879, 22951**

ЕКОНОМ 120 ГРН. ПРИ ПЕРЕДПЛАТІ НА РІК

ЧИТАЙ У 2007

Пакет “Агро Перспектива+”

"АГРО ПЕРСПЕКТИВА" — аналітичне видання для людей, що займаються сільськогосподарським виробництвом та аграрним бізнесом
"Аграрная неделя" — інформаційно-аналітичний тижневик: факти, події аграрного світу, прогнози розвитку продовольчих ринків
"Прайс Агро" — ціновий бюлетень з актуальними пропозиціями на купівлю-продаж агропродукції

Передплатний індекс — **01251**

Передплату на видання "Агро Перспективи" можна оформити:

В редакції журналу: Київ, вул. Воровського, 22, офіс 39, client@agroperspectiva.com
Лінія по передплаті: (044) 494-4889, 492-7605

В передплатних агентствах
(дивіться перелік на сайті **www.agroperspectiva.com**)

В будь-якому поштовому відділенні України
Передплата можлива з будь-якого місяця
Ви можете передплатити друковану чи електронну версію продукту
Передплата на електронну версію можлива виключно через редакцію!

www.agroperspectiva.com

ПРОЦВІТАЙ!

01054, Київ, МСП-601 Вул. Воровського, 22, офіс 40,25
Тел.: +38 044-486-8119 editor@agroperspectiva.com

Незважаючи на той факт, що Україна увійшла до тривалого періоду торговельного дефіциту, що може потягнути за собою і дефіцит платіжного балансу, сальдо продовольчого напрямку може за результатами 2007 року досягти свого рекордного значення.

Сучасні тенденції світу
Сучасний період світового економічного розвитку під впливом явищ глобалізації та інтеграції характеризується фундаментальними змінами. Інтеграційні процеси між країнами призвели до зняття існуючих бар'єрів для входження на національні ринки капіталу іноземних фінансових інституцій, підвищення мобільності капіталу на фоні дерегулювання та лібералізації міжнародної торгівлі, а посилення взаємозалежності світу стало проявом його існуючої цілісності. Незважаючи на зростаючі ціни на сировину, світова економіка четвертий рік поспіль переживає стійке зростання. На 2007 рік прогнозується збільшення на 4,9% світового ВВП, що трохи нижче за показник 2006 року. Основний ризик майбутнього року — можливе більш швидке, ніж очікується, уповільнення розвитку економіки США і подальше збільшення інфляційного тиску у світі внаслідок дефіциту сировини та кваліфікованої робочої сили. Можливе також посилення глобальних дисбалансів. Але загалом світова корот-

кострокова перспектива 2007 року є сприятливою, і Україні слід із цього скористатися.

Погляд у 2006
Аналіз товарної зовнішньої торгівлі 2006 року показує, що процеси, які почали проявлятися у зовнішньоекономічній діяльності України у 2005, домінували й у 2006 році, що призвело до продовження структурних зсувів торговельного балансу відносно попередніх років. Показники ЗЕД 2006 року свідчать про перевищення доходів від експорту (38367,7 млн. USD) витратами на імпорт (біля 45034,6 млн. USD) на рівні біля 6666,9 млн. USD. Є досить вагомі підстави (які викладено нижче) вважати, що тенденції до збільшення торговельного дефіциту стали визначальними для сучасної української ЗЕД, і торговельне сальдо 2007 року можна очікувати на рівні 8,0-9,5 млрд. USD за «нормальним» прогнозом.
Загальна вартість експорту України у 2006 році, за даними номенклатури Держкомстату, склала 38367,7 млн. USD (2005 рік дав показник на рівні 34228,4 млн. USD). Таким чином,

обсяги експорту у фінансовому вираженні зросли більш ніж на 12%. За товарними групами, що формують до 90% обсягів товарної зовнішньої торгівлі і стоять на моніторингу ринків у ДІАЦ «Держзовнішінформ», ці величини склали 32276,6 та 29416,6 млн. USD відповідно. Отже, надходження від експорту товарів груп моніторингу у 2006 році відносно 2005 зросли майже на 10%.
Головні експортні товарні групи у 2006 році залишились незмінними — тими ж, що й у попередні два-три роки. Хоча загальна структура експорту й може в цілому вважатися сталою, за рік відбулися деякі зсуви у частках головних товарних груп. Так, за 2006 рік благородні метали та вироби з них склали 42,8% (збільшення на 1,9% відносно минулого року), товари АПК — 12,28% (зменшення на 0,3%), мінеральні продукти — 10,1% (зменшення на 3,65%), у тому числі, мінеральне паливо, нафта та продукти нафтопереробки — 6,66% (зменшення на 3,11%), продукти хімічної промисловості — 8,83% (збільшення на 0,1%). Розглядаючи зміни структу-

ри експорту, що сталися за рік, слід відзначити, що у 2006 році вартість експорту товарів на моніторингу «Держзовнішінформу» становила 84,12% загальних експортних надходжень — відбулося зменшення частки цих товарів відносно того ж періоду минулого року на 1,82%.
Загальна вартість імпорту України 2006 року (за даними номенклатури Держкомстату) становила 45034,6 млн. USD (за групами товарного моніторингу — 41306,3 млн. USD). Відносно 2005 року (36136,3 млн. USD загально-го імпорту і 32825,6 млн. USD імпорту товарів моніторингу) значно збільши-лися як загальні витрати на імпорт (майже на 25%), так і витрати на імпорт товарів за групами моніторин-гу (на 25,8%).
Товарна структура імпорту, як і раніше, залишається відносно стабільною, провідні товарні групи — це паливо, нафта та нафтопродукти, про-дукція хімічної промисловості та ма-шинобудування. За рік сталися деякі зміни у загальній структурі імпорту — на 1,27% зменшилася (з 29,5% до 28,23%) частка нафтопродуктів, частка витрат на імпорт сільгосппродуктів зменшилась на 0,4% — з 7,43% до 7,03%. Відчутно зросла частка витрат на імпорт засобів наземного транс-порту (з 8,91% до 11,43%), при цьому частка імпорту автомобілів у загально-му товарному імпорті збільшилась більш ніж на 2,5% — з 8,37% до 10,88%. Також дещо зросла частка витрат на імпорт благородних металів та пласт-мас, трохи зменшилась частка елек-тричних машин та устаткування. Тowa-ри, що знаходяться на моніторингу «Держзовнішінформу», у 2006 році за-безпечили 91,72% витрат на імпорт (рік тому ця головна товарна група по-требувала 90,84% витрат на імпорт). До цього слід додати, що, порівнюючи поточну ситуацію у товарній зовнішній торгівлі з попередніми періодами, можна відзначити як збереження відмінностей поточного року від 2005, так і стійкість викладених вище тен-денцій протягом усього 2006 року. Це свідчить про стабільність процесів у сучасній українській економіці і може давати підстави для прогнозування.
Що стосується сальдо зовнішньої товарної торгівлі, то за даними 2006 року воно було дефіцитним і становило мінус 6666,9 млн. USD. Відбулося збільшення дефіциту відносно 2006 року (мінус 1907,0 млн. USD) на 4,76 млрд. USD.

Очікуючи нові рекорди
Загальний обсяг зовнішньої торгівлі товарами сільського господарства і харчової промисловості (групи 1-24) за 2006 рік склав 7,9 млрд. USD, що на

Прогноз імпорту сільськогосподарських товарів, млн. USD						
Гру-па	2005	2006	1 кв. 2007		2007 рік	
			Оптимістичний прогноз	Песимістичний прогноз	Оптимістичний прогноз	Песимістичний прогноз
1-24	2682	3176	776	824	3201	3399
Прогноз експорту сільськогосподарських товарів, млн. USD						
Гру-па	2005	2006	1 кв. 2007		2007 рік	
			Оптимістичний прогноз	Песимістичний прогноз	Оптимістичний прогноз	Песимістичний прогноз
1-24	4283	4723	1134	966	5454	4646

напоїв, кормів для тварин. У останні роки тенденція до збільшення вар-тісного показника імпорту в Україні досить чітка, що викликано як загаль-ним збільшенням вартості товарів у світі, так і тим, що громадяни готові платити більше грошей за більш якісні, у тому числі й імпортні, товари; та до того ж і відновленням активної діяльності підприємств харчової га-лузі, яким для випуску готової про-дукції необхідна сировина, що не ви-робляється на території України. Крім того, зріс рівень попиту на деякі види фруктів, горіхів та морепродукцію, яка не виробляється в Україні. Не останню роль у зростанні вартісних показників імпорту в 2006 році відіграла боротьба зі зниженням митної вартості імпор-тованих товарів та з контрабандним ввезенням товарів.
Тенденції зовнішньої торгівлі у 2006 році по сільськогосподарських та продовольчих товарах і аналіз поточ-ної ситуації по ринкам основних то-варів зазначеної групи дозволяє про-гнозувати збільшення обсягів зов-нішньої торгівлі ними у 2007 році, у порівнянні з 2006, при оптимістичному та песимістичному варіантах перебігу подій. При цьому песимістичний роз-виток подій включає зниження експор-ту за рахунок продовження існування заборони імпорту Росією продуктів ук-раїнського тваринництва впродовж року, збереження квотування експорту основних зернових, збільшенню попи-ту на фуражне зерно всередині країни.
За попередніми оцінками ек-спертів, у поточному році обсяг зов-нішньої торгівлі сягне нового рекорд-ного показника за останні роки — біля 8,66 млрд. USD, при оптимістичному розвитку подій для українського ек-спорту сільгосппродукції, що буде на 9,6% більше, ніж у 2006 році. При цьо-му очікується відносне збільшення ек-спорту та зростання імпорту. Вивезуть сільськогосподарських та продоволь-чих товарів на суму 5,45 млрд. USD (на 15,5% більше, ніж торік), а завезуть — на суму біля 3,2 млрд. USD (на 0,8% більше). Таким чином, більш істотне зростання експорту, в порівнянні з

* прогноз «Держзовнішінформ»

імпортом, має стати причиною збільшення позитивного сальдо у зовнішній торгівлі товарами (1-24 гр.) до рівня біля 2,25 млрд. USD (у 2006 році — 1,55 млрд. USD).

При негативному перебігу подій для української зовнішньої торгівлі українськими товарами, тобто, скороченні експорту та значному зростанню імпорту, в порівнянні з 2005 роком, прогнозується загальний обсяг зовнішньої торгівлі даними товарами в 8,05 млрд. USD, що буде на 1,8% більше, ніж у 2006 році. У той же час експорт зменшиться на 1,6%, або 77 млн. USD, до 4,65 млрд. USD. З іншого боку, при песимістичному варіанті, імпорт зросте на 7,0%, або 223 млн. USD, з причин все більшої лібералізації зовнішньої торгівлі, зокрема, зниження ввізних мит, що має призвести до зростання офіційного імпорту м'яса, риби, фруктів, продуктів переробки овочів та фруктів. Також зростання платоспроможного попиту та обсягів виробництва викликає зростання імпорту харчових інгредієнтів, алкогольних напоїв зарубіжного виробництва та тютюну, як сировини для тютюнової промисловості.

Зернові

За попередніми даними, у 2006 році з України було експортовано близько 11 млн. тонн зернових, що на 11% менше показника за 2005 рік. Із загального обсягу експортованих зернових культур пшениця та ячмінь склали по 42%, кукурудза — 15%. У цілому за минулий рік було експортовано зернових культур на суму близько 1360 млн. USD, що на 23 млн. USD (2%) менше, ніж за 2005 рік.

У зв'язку із введенням урядом квотування до кінця 2006 року, темпи експорту зерна, у порівнянні з 2005, знизились на 11%, зокрема, обсяг експорту пшениці знизився на 22%, кукурудзи — на 40%. Лише завдяки значним поставкам на зовнішні ринки ячменю у вересні та на початку жовтня 2006 року, експорт даної культури у минулому році перевищує показник 2005 року на 32%.

Імпорт зернових культур за минулий рік практично не змінився, порівняно з 2005, і склав близько 59 млн. USD, що на 3% більше, ніж у попередньому році.

З 8 грудня 2006 року урядом було прийнято рішення про затвердження обсягів квот на окремі види сільськогосподарської продукції, експорт якої підлягає ліцензуванню до 30 червня

2007 року. Зокрема, було встановлено наступні розміри квот на експорт зернових культур:

- пшениця і суміші пшениці й жита (меслін, крім полби) коди УКТ ЗЕД 1001 10 00 90 и 1001 90 99 00) — 3 тис. тонн;
- ячмінь (код УКТ ЗЕД 1003 00 90 00) — 600 тис. тонн;
- кукурудза (код УКТ ЗЕД 1005 10 90 00) — 500 тис. тонн.

Враховуючи зазначені обсяги квот, експорт основних зернових культур у першому кварталі 2007 року орієнтовно становитиме близько 670 тис. тонн. У випадку збільшення розмірів квот можливе зростання обсягів до 820 тис. тонн. Оскільки ціни на дані культури як на світових ринках, так і на українському залишатимуться на високому рівні, то вважаємо, що за зазначений період з України може бути експортовано зернових на суму близько 125,75-154,00 млн. USD.

Що стосується прогнозу обсягів експорту на 2007 рік, то даний показник залежатиме від ряду факторів. Зокрема, у середині січня стан озимих на 90% площ оцінювався, як гарний та задовільний. Серйозні пошкодження посівів можливі тільки при зниженні температури ґрунту до мінус 14-16 °С при відсутності снігового покриву. Тобто, єдиний позитивний наслідок те-

Прогноз експорту зернових, млн. USD

Група	2005	2006	1 кв. 2007		2007 рік	
			Оптимістичний прогноз	Песимістичний прогноз	Оптимістичний прогноз	Песимістичний прогноз
10	1382	1360	154	126	1327	1236

плої зими — це мінімальна загибель озимих від морозів.

У той же час сильніше проявились наступні негативні фактори: грибкові та інші хвороби; ріст чисельності гризунів; висока засміченість посівів; азотне голодування рослин. У результаті на озимих полях буде дуже складна фітосанітарна ситуація, що потребуватиме додаткових затрат. Також через теплу погоду залишилась незібраною частина площ кукурудзи, яку зазвичай збирають після настання морозів (у грудні-січні). Така кукурудза була зібрана у кочанах та використовується селянами в якості корму для худоби. Цього року весняні польові роботи було розпочато набагато раніше звичайного.

Площі під яровими зерновими у 2007 році, скоріш за все, скоротяться, з

огляду на ріст площ під озимими культурами, а також збільшення посівів олійних культур. Однак, урожай 2007 року буде вище, ніж у 2006 році, приблизно на 2-3 млн. тонн і, ймовірно, досягне 36-38 млн. тонн (35 млн. тонн у 2006 році). При цьому тепла зима може призвести до зниження якості пшениці нового врожаю.

Скорочення площ під зерновими у наступному році може бути викликано також збереженням експортних квот, внаслідок зниження фінансування аграрного виробництва і т.ін.

На даний момент квоти, що виділені на експорт зерна, не відповідають накопиченим запасам у експортерів. Останні все ще зберігають високі запаси пшениці, кукурудзи та ячменю, очікуючи розширення квот, яке можливе найближчим часом, особливо стосовно ячменю. Ріст розмірів квот по пшениці та кукурудзі також можливий, але через 2-3 місяці.

Кон'юнктура на ринку зернових у січні продемонструвала стабільність цін на фураж та падіння цін на продовольчу пшеницю. Було зареєстровано підвищення попиту на кукурудзу у другій половині січня. У цілому, враховуючи скорочення пропозиції з інших країн, попит на дану культуру буде стабільно високим на протязі всього сезону, тому що у світі очікується суттєве

збільшення споживання кукурудзи для виробництва етанолу. У зв'язку з цим на світовому ринку кукурудзи спостерігається тенденція росту цін.

У лютому-березні поточного року пропозиція неякісного зерна з портів елеваторів призведе до зниження мінімальних цін на ячмінь та фуражну пшеницю. У будь-якому випадку ціновий діапазон розшириться за рахунок зниження мінімальних цін через ріст пропозиції зерна низької якості.

У перспективі очікується ослаблення ринку слідом за ринком продовольчої пшениці, у зв'язку з високим рівнем запасів зерна у країні.

З огляду на вищезазначене, у 2007 році прогнозується зниження обсягів експорту зернових культур порівняно з попереднім роком. Загальна сума експорту може становити близько 1236 млн. USD. У разі збільшення розміру квоти експорт зернових культур може збільшитися до 1327 млн. USD.

У результаті, в 2007 році зовнішньоторговельне позитивне сальдо по то-

DERZH ZOVNISHINFORM

Центр пропонує повний спектр послуг

The Center offers the complete spectrum of services in the following directions:

- Комплексне інформаційне обслуговування / complex informational servicing;
- Ціни та ціноутворення / prices and price formation;
- Експертиза цінових та інших умов експортно—імпортних контрактів / expertise of price and other terms of export and import contracts;
- Консультування щодо ЗЕД, тарифного та нетарифного регулювання, давальницьких операцій тощо / consultations on the issues of foreign economic activities, tariff and non—tariff regulations, tolling schemes, etc.;
- Кон'юнктурні огляди товарних ринків з прогнозами / conjuncture reviews of commodity markets with forecasts;
- Проведення маркетингових досліджень окремих товарів та галузей / marketing research of particular goods and industries;
- Юридичні послуги широкого профілю / complete legal support;
- Організація та проведення в Україні торгів (тендерів), консультації / organization and conducting of auctions and tenders in Ukraine, consultations on the issues;
- Надання інформації про ділових партнерів / providing of information on business partners;
- Вивчення потреб споживачів: пріоритети та купівельна поведінка, вимоги, очікування / studying of consumer needs: priorities and purchasing behavior, requirements, and expectations;
- Дослідження реклами: тестування та ефективність проведення кампанії / studying of advertising: tests and effectiveness of campaign conducting;
- Дослідження нового товару: тестування, сприйняття, образ ідеального продукту / studying of new goods: testing, perception, the image of ideal product;
- Електоральна поведінка / electoral behavior;
- Організація конференцій, семінарів, круглих столів, ділових зустрічей / organization of conferences, seminars, round tables, and business meetings;
- Щоденні оперативні стрічки новин щодо різних сегментів ринку / daily operative news on different market segments.

Легкість рішень

Адреса:

Україна, МСП-601, м. Київ, вул. Воровського, 22
тел.: +38 (044) 486—16—36, 482—29—37
тел./факс: +38 (044) 486—23—68
e—mail: dzi@dzi.mfert.gov.ua
http://www.ukrdzi.com

Address:

Ukraine, Kiev 601, Vorovskogo str., 22
tel.: +38 (044) 486—16—36, 482—29—37
tel./fax: +38 (044) 486—23—68
e—mail: dzi@dzi.mfert.gov.ua
http://www.ukrdzi.com

Державний інформаційно—аналітичний центр
моніторингу зовнішніх товарних ринків

Володимир НАБОК, «Агро Перспектива»

Посівна плавно перейшла у фінальну стадію — аграрії фактично закінчили сіяти соняшник, кукурудзу, пізні зернові культури. Від того, наскільки вдало проведемо посівну, залежить якість та обсяги врожаю...

Тож розберімо стан справ посівної кампанії за інформацією від голів обласних осередків Асоціації фермерів та землевласників України.

**Леонід Кириченко,
голова Херсонської АФЗУ**

Озимі загалом у хорошому стані, навіть у тих господарствах, що пізно відсіялись. Ранні ярові, ячмінь теж мають непогані сходи. Нещодавні сумнозвісні піщані бурі зачепили не всі господарства області, залежно від зони розташування. Наприклад, мої поля відчутно не постраждали. Господарства, що відсіялися раніше, понесли значно менші збитки від тих, хто сіяв пізніше. Зерно — в суху землю: от вітер і повідував. Про відшкодування збитків від пилової бурі поки ніхто не говорить. Хоча комісії і збитки оцінювали, і звіти відповідні подавали, але з наслідками від їхньої діяльності поки що повний штиль.

Хоча вже більше двох місяців не було дощу. Не буде ще пару тижнів — господарства матимуть значні проблеми і з озимими, і з яровими.

З палим особливих проблем нема, пропозицій достатньо, ціна у межах 3,15-3,20 грн./л. А от компенсацій по мінеральним добривам люди не отримують. Вже й термін для підживлення озимих минув, а, проте, я не помічав, щоб озимі на полях інтенсивно підживлювалися. Якщо відсотків 30% клину обхопили — то й добре. Щодо шкідників та хвороб — з ними будемо боротися далі. Гербіциди та пестициди почнемо вносити, як тільки температура підвищиться до оптимальної величини. Звісно, у кого буде чим підживлювати.

**Віктор Альохін,
голова харківської АФЗУ**

Ранні зернові та цукрові буряки ми відсіяли. Насіння у господарств є, пальне теж, добрива — хто як зміг заpastись. З дотаціями за посіви озимої пшениці вийшло негаразд. Щоб отримати ці дотації, треба зібрати шість нікому не потрібних документів. З моєї точки зору, такі дотації мають надаватися на гектар оброблюваної площі. І не тільки під озиму пшеницю. У нас що, нестача саме пшеничного зерна? Чому, наприклад, нема дотацій під ячмінь?

Кредити загалом теж взяти можна, проте якщо тільки є що закласти. Відтак дрібні господарства, фактично, позбавлені кредитної підтримки. Я особисто пропонував директору Фонду підтримки фермерів пану Петрову видавати такі кредити не під заставу майна, а під поручительство Фонду, хоча б суми до 20 тис. грн. Проте поки що це, так би мовити, голос волаючого в пустелі.

Та, напевне, найболючішою проблемою є питання ринку збуту продукції. Ми посіємо, ми зберемо, а по чім та й кому продавати будемо — невідомо.

**Микола Горошок,
голова полтавської АФЗУ**

Суттєвою проблемою цього річної посівної є відсутність опадів, сівба йшла практично в суху землю. Відсутність сприятливого температурного режиму призводить до повільного розвитку культур. Зараз господарства області вже отримали сходи ячменю, які, на мою думку, досить зріджені. Хоч я і не хочу повертатися у ті «партійні» часи, коли в усьому звинувачували погоду, але вона ж таки дійсно перешкоджає. Вже впродовж місяця гуляє вітер-суховій, проте, без пилових бур. Вологість повітря у межах 30-40%. Земля теж не прогріта, тепла фактично не було. Все це не може не позначитись на майбутньому урожаї. Озимі загалом у нормі, проте було б непогано убезпечити їх від хвороб, проти того ж флагового листка. Зовні глянеш — зелене стоїть, розкущене, але вже підточене хворобою.

Чималі проблеми з добривами. Підприємства, що випускають добрива, забрали у людей гроші, а товару не дають. Кажуть, що «в червні». Грошей назад теж не віддають. Серед таких підприємств, вже традиційно, черкаський «Азот». Певно, такої сумної слави хоче зажити і донецький «Севродонецьк» та наша полтавська «Деметра Плюс». Якість наших добрив низька, на ріллі не тануть, на відміну від тих же російських, які за якістю повністю задовольняють вимоги господарств. Пальним господарства забезпечені, його ціна тримається на рівні 3,10-3,20 грн. за літр.

Кредити банки дають з меншою охотою, аніж минулого року. На мою думку, це пов'язано з певними діями уряду: компенсацію по банківським кредитам видавали несвоєчасно, нерегулярно, що зовсім не спонукало банки до відкритості. Щодо компенсації по добривам, то механізм настільки складний, треба згаяти таку масу часу на оформлення нікому не потрібних документів, що велика кількість фермерських господарств цього просто не будуть робити. Наприклад, наше господарство документів і не подавало заради тих 3-4 тис. грн., які ми могли б отримати в якості компенсації.

Загалом урожай, я думаю, у порівнянні з минулим роком буде не гірший. Ячмінь та озимина не попаде під шалену спеку, тобто, вегетація буде дочасна. А відносно теплолюбних культур, то минулого року погодні умови теж були не особливо сприятливі, та й опадів не було забагато. Тож, сподіватимемось, прорвемося.

**Анатолій Довгань,
голова запорізької АФЗУ**

У нас на сході пройшов дуже великий суховій, посіви висуло. Нема дощу, і якщо його не буде ще днів десять — можлива катастрофа, озимі та ярові просто висохнуть. Сама якість сходів середня, у порівнянні з минулим роком, напевне, не краща. Хоча, якщо піде дощ, то пагінчики вирівнюються.

Забезпеченість палим, загалом, нормальна, ціни раніше були на рівні 3,10 грн. за літр, зараз піднялись до 3,17 грн. Нема у нас на ринку добрив. Ані нітроамофоски, ані селітри — вивозять та продають за кордоном. А якщо десь і є, то коштують дуже дорого. Компенсації, що мають видавати на озиму пшеницю та добрива, хоч і обіцяли, але ще не дали.

**Сергій Омеляненко,
голова кіровоградської АФЗУ**

Щодо фінансування, господарства не зацікавлені тільки на банківських кредитах, працюють з різними схемами, побудованими на довірі та особистому знайомстві кредитора з господарством.

Є випадки надання безвідсоткових кредитів. Забезпеченість господарств палим у цьому році навіть трошки краща. Дещо нижча ціна на ПММ дозволила господарствам зробити їх достатні запаси. Компенсація за озимі культури на область частково надійшла, це близько 50 тис. грн., з передбачених 80 тис. грн. З добривами не все гаразд. Якщо господарство хоче їх купити у вітчизняного заводу, доведеться внести стовідсоткову передплату.

Сергій Тур, голова кримської АФЗУ

З позитиву хочеться виділити хорошу організованість цьогорічної посівної, Мінагрополітики Криму жорстко тримало процес під контролем. Проте загалом нічим особливим цьогорічна посівна не вирізняється. Хіба що план засіяних площ, згідно вказівок кримського керівництва, та реальні засіяні господарства ж навпаки — турбуються. Керівництво хоче, щоб було більше валу, підприємства ж навпаки — турбуються, щоб у валі було більше економіки. Засіяти 1000 га і не внести туди добрив, та засіяти 500 га, але вже з добривами — є ж різниця. Тому господарства схиляються саме до оптимального сіву, а не сліпо виконують настанови уряду по розширенню площ. Зараз, на фоні подорожчання собівартості всіх складових для ведення сільського господарства, екстенсивний спосіб ведення господарства вже не дає результату. Це раніше так було, що засіяли 200 га, нічого не внесли, мали дешеві ПММ — от і був результат. Сьогодні ж, коли все дороге, засіяти великі площі, але не внести тих же добрив значить, що результату не буде. Відтак, у цьому році кримські господарства задачу по нормах задіяних площ не виконали, а засіяних площ маємо не менше від минулого року. Цьогорічні озимі як ніколи розвинені, небезпека хіба що у травневих приморозках.

Кредитування, звичайно, було на недостатньому рівні. Постійно піднімалося питання отримання дотацій на гектар посівів, ті кошти могли б нам допомогти в посіві ранніх ярових. Врешті, гроші таки отримали, це близько 100 грн. на гектар, і вони, хоча й із запізненням, проте стали в нагоді для закупівлі добрив. Хоча і ці кошти поки що отримали не всі райони. Дотації по добривам виплачувались не на задекларованому рівні. Адже передбачено за тонну селітри отримати 100 грн. Насправді ж вийшло, що грошей не вистачило, почали застосовувати якісь схеми, у підсумку господарства реально отримали по 50-60 грн. за тонну. Дотації відіграють позитивну роль також у тому сенсі, що примушують аграріїв дотримуватись певних стандартів для проведення посівних робіт.

Не радує, на мою думку, те, що до 2006 року справи аграріїв залежали від природи, а сьогодні ми залежимо і від природи, і від тих процесів, які відбуваються на аграрному ринку країни. Це й ручне керування зерновим ринком, і повністю відкриті кордони для контрабандного м'яса тощо.

Віктор Богданов, голова луганської АФЗУ

Різниці між минулорічною та цьогорічною посівною не бачу ніякої. Лише весняні погодні умови гірші: рання і холодна весна. Квітень холодніший за березень, що насторожує. Посіяли ячмінь, а тепер боїмося, щоб його не побили заморозки. Якісно сходи загалом нормальні, нібито без втрат.

Щодо кредитів, то можна сказати: якщо кредитна історія господарства непогана, то і проблем нема в отриманні кредиту. Гроші по різних компенсаційним програмам Фонд підтримки фермерів отримав, зараз на часі розгляд плану розподілу коштів. Тільки ж кошти ті невеликі. Та й щоб отримати їх, треба витримати багато різних норм: і щоб посівний матеріал був хороший, і добрива були внесені, обов'язково насіння перед посівом щоб було оброблене. Одним з негативів є те, що не компенсується посів ячменю.

Григорій Афанасьєв, голова одеської АФЗУ

Озимі загалом у доброму стані, хоча надзвичайно мало дощів. Ярові вже зійшли, і зійшли непогано. За ними сіємо кукурудзу та соняшник. Ніяких преференцій по цінам на пальне держава не дає, господарства купують все за власний кошт.

Кредити по дотаціям на гектар посівів були, але розраховані вони тільки на великих виробників сільськогосподарської продукції, яких насправді небагато. Основний вал продукції дають якраз господарства середньої земельної долі по 50-100 га та менше. Такі господарства зараз «виїжджають» на, так званій, природній врожайності землі. Така природна урожайність наших чорноземів складає 16-26 ц/га. Цього й достатньо, щоб лишень вижити.

Непокоїть те, що компенсацію процентної ставки зменшено з 14% до 8%. Така компенсація по Фонду підтримки фермерських господарств виплачувалась стовідсотково, а от у тій частині, де програма реалізовувалась через управління сільського господарства, багато господарств залишилися взагалі без компенсацій.

Стосовно засобів захисту рослин, це взагалі окрема тема. У нас тут стільки різних в'єтнамських підробок під лейбами провідних європейських фірм! А фермери, в умовах безгрошів'я, під урожай беруть все, що можна дістати. Я вважаю, що застосування засобів захисту рослин має знаходитись під державним контролем і стимулювати в першу чергу, саме вітчизняного як виробника, так і реалізатора такої продукції.

Хотілося б також виокремити проблеми, з якими зіштовхуються новостворені фермерські господарства. Такі ФГ зараз практично без перспектив до існування. Власних коштів нема, а банківські кредити дуже дорогі. Державний фонд підтримки, що покликаний займатися категорією новостворених ФГ, має мізерне фінансування. На Одещину, для прямої фінансової підтримки таких господарств, виділено трохи більш як 2 млн. грн. Якщо розділимо цю суму на 6200, тобто, на кількість новостворених ФГ області, вийде по 322 гривні на одне господарство.

Резюмуючи, можу сказати, що загалом посівна відбувається приблизно на тому ж рівні, як і минулорічна. Та і врожай буде приблизно такий же. Хто сіяв торік, той посіяв і зараз, а хто мав якісь труднощі, зіштовхується з ними так само. Фактично, державні програми основній масі фермерських господарств особливого полегшення не принесли.

Григорій Дем'яненко, голова донецької АФЗУ

Стосовно кредитів, зараз через Фонд підтримки фермерів виділили 400 тис. грн на поворотній основі, а також розподілили ці кошти між господарствами.

І добрива, і засоби захисту на ринку є. Загалом, звичайно, уряд зробив правильно, що дав можливість отримувати по добривам компенсацію також і дрібним господарствам. Проте проблема в іншому: дрібні господарства просто не бажають отримувати цю, не таку вже й велику, компенсацію, адже для цього треба оформляти значну кількість документів. Наприклад, якщо фермер має 10-20 га, а компенсації на гектар припадає десь по 6 грн., то хто ж за ті 120 грн. витратить свій час на оформлення документів? Було б більш розумно зробити дотацію, яка б видавалася на гектар ріллі, незалежно від форми власності. Та ще ввести єдиний податок на землю, бо зараз така ситуація, що дехто платить по совісті, а дехто...

БЕЗ ДОЩУ

Цьогорічна посівна не обійшлась без погодних катаклізмів. Відсутність дощів протягом двох місяців викликає в аграріїв, м'яко кажучи, занепокоєння, адже травневі опади відіграють вирішальну роль при визначенні потенціалу врожаю.

Керівник відділу рослинництва Української академії аграрних наук Володимир Кононюк зазначає: «Звичайно, довгострокова посуха не пішла на користь і озимим і яровим культурам. Посіви пожухли, сходи пізнього висіву у поганому стані. Є випадки пересівання площ. Наприклад, в Одеській області в деяких господарствах пересіяли до 2 тис. га озимих. Разом з тим більшість учених займають таку позицію, що саме травень місяць стане вирішальним для визначення долі врожаю-2007. Якщо в травні випаде дощів — посіви піднімуться і країна може розраховувати на непоганий урожай зернових, на рівні 35-37 млн. тонн. Якщо ж посуха продовжиться — втрати дійсно будуть великі, біля 30%».

Євген Лебідь, директор Інституту зернового господарства з Дніпропетровська вважає, що недобір врожаю може бути великим. «Весняні морози, які подекуди зустрічалися і в травні, вкупі з нестачею вологи призвели до того, що найбільш чутливі культури можуть знизити урожайність наполовину. Це, наприклад, ячмінь — при традиційних 30 ц/га можемо отримати 12-15 ц/га. А підживлювати його, щоб підвищити урожайність, вже пізно. Також може бути переливки озимій пшениці, цукровому буряку, гречці. Орний шар ґрунту зараз містить 6,5-7% вологи, тоді як оптимальним є 27-30%. При підвищенні температури в травні почали наступати шкідники, той же клоп-черепашка. Особливо потерпають посіви на периметрах полів. Тож кінче необхідно проводити обробіток зернових. Хоча деякі культури поки можуть витримати і цю посуху. Наприклад, овес, соняшник, який може лежати в сухій землі до 20 днів. Для кукурудзи, з точки зору вологи, найбільш критичною є перша декада липня. Хоча у нас на Дніпропетровщині в трьох районах кукурудзу сіяти припинили, з дотриманням технології припозначення посіву її сіяти також можна. Оптимальні строки висіву вже минули (10-15 травня), а, як вважається, кожен день затримки спричиняє недобір врожаю кукурудзи на 0,3%. Тож за такої температури (а на Дніпропетровщині вона стабільно тримається на рівні плюс 28-32 градуси), за відсутності дощів до середини червня, та ще й без оперативної хімічної підтримки посівів, отримати нормальний урожай буде вкрай складно».

Неспростовний і той факт, що посуха призвела до передчасного припинення, або ж «замороження», посівної кампанії у багатьох областях. У Миколаєві недосів ярих культур на середину травня становив 28%. «Далі сіяти сенсу немає — земля суха», — говорить керівник відділу рослинництва Миколаївської ОДА Григорій Похилько. У Кіровограді проблеми ті ж, за повідомленням керівника відділом рослинництва Кіровоградської ОДА Сергія Нарійчука, з-за довоготривалої відсутності вологи сівба ярових зупинилася на позначці 83%. На Херсонщині, як повідомляють фахівці УААН, у деяких місцях земля зневоднена на глибину до 1 метра.

Висів сої, гречки, проса, інших пізніх культур завмер на відмітці 85-90%. У культурах, які висіяно не в оптимальні агротехнічні терміни, добрі урожайні показники різко знизилися. Критична межа бездощів'я все ближче...

Кабінет Міністрів врешті-решт, за місяць до закінчення сезону 2006-2007, скасував квотування експорту пшениці й жита (месліну). За 30 днів навряд чи трейдери надолужать втрачені можливості, обсяги та прибутки за сезон. Тож можна попередньо зробити висновок про те, що обсяги продажу зерна в 2006-2007 будуть нижчі, ніж у попередньому сезоні. Про правила гри у 2007-2008 маркетинговому році уряд мовчить, хоча саме це питання хвилює торговців і виробників якнайбільше.

Квоту на пшеницю обіцяли відмінити фактично відразу ж після її введення. І от, нарешті, учасники ринку дочекалися. Як і Велика вітчизняна війна, велика зернова війна закінчилася в травні. Трейдери і виробники, і громадські організації начебто мусили зітхнути з полегшенням. Проте не так все просто, як може здатися на перший погляд. Є кілька питань, які не дають спокійно готуватися до нового сезону, хоча що стосується громадських організацій, то вони, у кращих своїх традиціях, похвалили владу і заспокоїлися. Що стосується виробників зерна, то особливого пошавлення теж не варто чекати. За будь-яких умов селянин та фермер продають зерно, тому, є квота чи немає, загалом, не принципово. Хоча, звичайно, коли експорт необмежений, завжди є вибір, кому продати: на внутрішню переробку, чи експортеру. У всякому разі, хоча б якась конкуренція за те саме зерно наявна, і щось селянин виграє.

І, власне, трейдери, чиї права, за їхніми ж словами, були грубо порушені. Можна не сумніватися: ряд компаній таки спробує щось відвантажити на зовнішні ринки і в останні 30 днів сезону, особливо за умови, що це напевне принесе прибуток, і якщо зерно знаходиться десь недалеко від порту. По-друге, основна маса торговців почне активно готуватися до нового сезону, хоча знайдуться й такі, хто вже не захоче ризикувати грати в азартні ігри з державою. Не варто забувати і про державу, котра всіма правдами та неправдами буде просувати на ринок своїх. І Аграрний фонд, і «Хліб України», і Держрезерв. Зокрема, плани Агрофонду — це 710 тис. тонн зерна, невідомо, за які гроші.

Словом, у 2007/2008 ринок зерна знову буде кроїтися-перекроюватися. Тобто, стабільності як такої у новому сезоні можна не чекати. Тим більше, в умовах достатньої кількості вологи на полях.

**Олексій ВАДАТУРСЬКИЙ,
генеральний директор
ТОВ СП «Нібулон»**

Рішення уряду позитивне, однак, запізнє. Від тривалого зберігання зерна зернотрейдери понесли додаткові витрати. Крім того, на сьогоднішній день елеватори позбавлені можливості своєчасно підготуватися до прийому зерна нового врожаю: наразі проводитиметься масове відвантаження зерна на експорт — людям буде не до того, щоб підготувати матеріально-технічну базу елеваторів.

ПРОЩАЙ КВОТУВАННЯ

**Чекаємо Вас у павільйоні №3,
місце 3.15, виставки «Агро-2007»,
НК «Експоцентр України» (м. Київ)**

ОСОБЛИВОСТІ КУКУРУДЗИ

У зв'язку з істотним погіршенням матеріально-технічного забезпечення вітчизняного сільського господарства, врожайність більшості основних сільгоспкультур за останні роки значно знизилась, в той час як по кукурудзі, при цих же умовах, вона зросла майже на третину і, в середньому, за останні 5 років досягла 37,7 ц зерна з гектара. Цьому сприяло впровадження нових більш ефективних гібридів, використання якіснішого насіння, істотне удосконалення основних агротехнологічних прийомів та принципів її вирощування, передбачених новою комплексною (українською) технологією, відзначеною Державною премією в галузі науки і техніки, а також надзвичайно висока потенціальна продуктивність кукурудзи, яка може перевищувати 200 ц зерна з гектара.

Передбачається, що цього року погодні умови першої половини весняно-літнього періоду, в цілому по Україні, будуть помітно відрізнятися від середньобогаторічних. Весна очікується затяжною та прохолодною. Протягом травня і червня у всіх регіонах середньодобові температури повітря будуть нижчими за норму, що може призвести до істотного недобору сум активних температур та відставання у рості й розвитку кукурудзи, яка належить до теплолюбних культур.

За даними прогнозу, суми середньомісячних опадів протягом червня і липня у більшості областей будуть нижчими за норму, що може викликати дефіцит вологи у ґрунті, особливо в липні — у період найбільшої потреби в ній рослин, і призвести до недобору врожаю, особливо на загущених посівах. Звичайно, для успішного вирощування цієї культури передбачувані особливості погодних умов необхідно враховувати при підготовці до сівби та проведенні догляду за посівами.

Кукурудза має велике народно-господарське значення для нашої держави, є основою кормових раціонів для тваринництва, з неї виготовляють багато продовольчих товарів, а з цього року частину врожаю передбачається використати для виготовлення етано-

лу, що дозволить зменшити дефіцит нафтопродуктів. Для підвищення продуктивності кукурудзи у кожному господарстві доцільно передбачити широке використання найменш витратних резервів збільшення її виробництва. Важливе значення для врожайності цієї культури має продумане, науково обґрунтоване розміщення її посівів по найбільш сприятливих попередниках. За результатами багаторічних стаціонарних дослідів кращими з них є одобрена озима пшениця, цукрові буряки, картопля. Непогані врожаї вона забезпечує також після одобреної кукурудзи. Негативно впливає на продуктивність кукурудзи розміщення після соняшника. Такі посіви відстають у рості та розвитку на 5-7 днів, сильніше й частіше уражаються хворобами та знижують урожай на 10-20%.

Кукурудза належить до культур, вимогливих у забезпеченні поживними речовинами. В разі відсутності у господарства можливостей забезпечити посіви звичайними мінеральними туками, передбачають застосування рідких комплексних добрив, які у кілька разів дешевші, а по впливу на врожай кукурудзи не поступаються традиційним. За даними дослідів Черкаського інституту АПВ, обробка насіння кукурудзи новим рідким комплексним добривом «Оазис», створеним у відділенні «Агроресурси» Інституту гідротехніки і меліорації УААН, з розрахунку 5 л на тону насіння (матеріальні витрати близько однієї гривні на гектар), сприяла підвищенню врожаю на 12,7 ц зерна з гектара, або на 12,4%, при окупності витрат на це добриво приростом врожаю у багато разів.

Широкими дослідженнями та досвідом передових господарств доведено, що вагомим резервом підвищення урожайності кукурудзи є застосування сучасних біостимуляторів для обробки насіння та обприскування посівів. За результатами великої кількості дослідів, обробка насіння кращими біостимулюючими препаратами, такими як, наприклад, Зеастимулін і Радостим, створеними в Інституті біоорганічної хімії і нафтохімії НАНУ,

підвищує урожай зерна кукурудзи відповідно на 14-16% та 18-22%, прискорює досягання посівів на 5-7 днів та забезпечує високу окупність витрат приростами врожаю.

Важливе значення для підвищення урожаїв і своєчасного досягання зернової кукурудзи має проведення сівби в оптимальні стислі строки. Передовий досвід показує, що при загальноприйнятій технології вирощування, сівбу кукурудзи найбільш доцільно починати на легких супіщаних і легкосуглинкових ґрунтах через 2-3 дні, а на середніх і важких суглинках — через 3-4 дні після стійкого підвищення середньодобової температури повітря до 10°C.

Згідно прогнозу, в цьому році оптимальні строки початку сівби кукурудзи передбачалися у зоні Степу 18-22 квітня, в Лісостепу та на Поліссі — 20-24 квітня, тобто у строки, близькі до багаторічних.

При наявності у господарстві високоякісного інкрустованого насіння холодостійких гібридів, з енергією проростання не нижче 90%, та своєчасно підготовлених полів, з достатньо вирівняною поверхнею ґрунту, доцільніше вирощувати зернову кукурудзу за новою комплексною технологією (українською), що включає мілку заробку насіння (в основному, на 2-4 см), ранні строки сівби (на 5-7 днів раніше для звичайної технології), відповідне післяпосівне ущільнення поверхневого шару ґрунту, застосування гербіцидів, збільшення густоти рослин, мінімалізацію і спрощення системи догляду за посівами та ряд інших прийомів і технологічних операцій.

За даними широких досліджень, при вирощуванні за цією технологією урожай кукурудзи на зерно і силос зростає на 25-30%, а у відстаючих господарствах, як правило, подвоюється. Витрати на вирощування кукурудзи за комплексною технологією знижуються, в середньому, на 24%, а досягання посівів прискорюється на 12-14 днів, що дозволяє збирати урожай при сухій сприятливій погоді та вологості зерна, нижчій на 8-10%.

У відомій на Рівненщині агрофірмі «Зоря», де в минулі роки посіви зернової кукурудзи, здебільшого, не досягали, зараз, на основі нової комплексної технології, організовано вирощування гібридного насіння першого покоління для реалізації іншим господарствам, та побудовано для цього спеціальний насінневий завод.

Досвід показує, що затримка з сівбою кукурудзи лише на день після кращих строків призводить до недобору суми активного тепла, в середньому, на 15°C та до зменшення запасів вологи в ґрунті. Доведено, що при запізненні з сівбою, цвітіння кукурудзи, здебільшого, співпадає з настанням липневої спекотної погоди, пересиханням орного шару ґрунту та різким зниженням відносної вологості повітря, що призводить до загибелі значної кількості квіткового пилку, погіршення запліднення жіночих суцвіть, утворення черездзерниці та зниження урожаю.

У зв'язку з тим, що цього року затяжна прохолодна весна, бажано було добре підготуватися до боротьби з бур'янами на посівах кукурудзи, які спроможні знижувати урожай на 20-30%. Досвід показує, що одним з кращих способів очищення посівів від бур'янів є застосування таких високо-ефективних гербіцидів, як Базис, Майстер, Тітус, Хармоні та деяких інших.

Обприскування сходів кукурудзи гербіцидами можна поєднувати із внесенням біостимуляторів та рідких комплексних добрив.

При відсутності гербіцидів основну увагу приділяють боротьбі з бур'янами за допомогою механічних засобів. Досходові боронування, як правило, починають середніми зубовими боролами через 5-7 днів після сівби і припиняють за 3-4 дні до появи сходів. Післясходові боронування проводять у фазах кукурудзи від 2-3 до 4-5 листків. Боронувальні агрегати спрямовують впоперек або по діагоналі до напрямку рядків, при швидкості руху не більше 4-5 км на годину. Для післясходових боронувань найбільш придатні гусеничні трактори. Враховано, що борони найповніше знищують бур'яни у фазі проростків, коли вони мають вигляд білих ниток.

Міжрядні культивациі проводять у фазах від 3-4 до 8-10 листків. Якщо передбачено одну культивацию, то її починають дещо пізніше. Для міжрядних культивацій використовують просапні культиватори, на яких у кожному міжрядді розміщують по дві однобічні лапи-бритви та стрічасту лапу, а для обробітку захисних смуг поблизу рядків кукурудзи розміщують ще й пружинні борінки типу КЛТ-38. При

наступних обробітках культиватори комплектують також лапами-загортачами для присипання сходів бур'янів поблизу рядків землею.

У господарствах, які щороку вирощують високі врожаї, увагу приділяють локальному підживленню посівів кукурудзи легкорозчинними мінеральними добривами у фазах від 4-5 до 8-10 листків.

Підживлення посівів проводять культиваторами-рослинопідживлювачами, заробляючи добрива в середині міжрядь на глибину 8-10 см. У районах недостатнього зволоження для підживлення використовують азотні та фосфорні добрива, а в інших — повне мінеральне добриво, з розрахунку 20-30 кг діючої речовини на гектар. При виборі видів добрив для підживлення враховують, що по-

жовтіння та відмирання нижніх листків рослин свідчать про різку нестачу в ґрунті азоту; пожовтіння з одночасним відмиранням кінчиків листків — про калійне голодування, а антоціановий відтінок на рослинах та відмирання кінчиків листків є ознакою нестачі в ґрунті фосфору.

Результати досліджень свідчать: при вчасно проведеному підживленні сходів кукурудзи її врожай зростає на 5-7 ц зерна з гектара.

Передбачається, що при прогнозованих агрометеорологічних умовах і реалізації найбільш важливих заходів, передбачених технологіями вирощування кукурудзи, її урожай у 2007 році, в цілому по Україні, може становити 38-40 ц зерна з гектара, що перевищить показники її продуктивності за останні 5 років.

Дати початку сівби, фаз розвитку посівів та урожаю зерна кукурудзи у 2007 році

Зона, область	Прогноз дат			Очікувані урожаї зерна кукурудзи, ц/га
	початку сівби	появи сходів	утворення 5-го листка	
Україна	22-24.04	06-08.05	22-24.05	38-40
СТЕП	17-19.04	02-04.05	19-21.05	31-33
Крим	15-17.04	30.04-01.05	16-18.05	39-41
Дніпропетровська	18-20.04	03-05.05	20-22.05	32-34
Донецька	16-18.04	01-03.05	18-20.05	29-31
Запорізька	17-19.04	02-04.05	19-21.05	24-26
Кіровоградська	19-21.04	04-06.05	21-23.05	37-39
Луганська	18-20.04	03-05.05	20-22.05	27-29
Миколаївська	18-20.04	03-05.05	20-22.05	29-31
Одеська	17-19.04	02-04.05	20-22.05	28-30
Херсонська	16-18.04	01-03.05	19-21.05	35-37
ЛІСОСТЕП	23-26.04	07-10.05	23-25.05	41-43
Вінницька	22-24.04	06-08.05	22-24.05	44-46
Київська	23-25.04	07-08.05	23-25.05	49-51
Полтавська	22-24.04	06-08.05	22-24.05	40-42
Сумська	24-26.04	08-10.05	24-26.05	35-37
Тернопільська	26-28.04	10-12.05	25-27.05	37-39
Харківська	21-23.04	05-07.05	21-23.05	29-31
Хмельницька	23-25.04	07-09.05	23-25.05	41-43
Черкаська	22-24.04	06-09.05	22-24.05	46-48
Чернівецька	22-24.04	06-09.05	22-24.05	44-46
ПОЛІССЯ	25-27.04	09-11.05	25-27.05	42-44
Волинська	26-28.04	10-12.05	26-28.05	39-41
Житомирська	26-28.04	10-12.05	26-28.05	45-47
Закарпатська	17-19.04	02-04.05	19-21.05	45-47
Івано-Франківська	26-28.04	10-12.05	26-28.05	39-41
Львівська	26-28.04	10-12.05	26-28.05	44-46
Рівненська	26-28.04	10-12.05	26-28.05	39-41
Чернігівська	24-26.04	08-10.05	24-26.05	45-47

Ірина ДРАБОК, журналіст

ПРО ДІМ, ДЕ ЗБЕРІГАЄТЬСЯ ПШЕНИЦЯ

Усім відомий факт, що якісні та кількісні показники нового урожаю залежать від багатьох технічних факторів. Чим раніше зерно з поля потрапить до елеватора, сушарки та у належні, кондиційні умови зберігання, тим менша кількість зовнішніх чинників зможе вплинути на його якість. Відповідно, і зерно буде мати хорошу ціну при реалізації.

Оптимальний тік
Кожен керівник агрогосподарства мріє мати якісне обладнання для довготривалого зберігання зерна, аби збіжжя зберігалось у оптимальних умовах, і господарство мало можливість продати зерно саме у пік ціни на ту чи іншу культуру. Останнім часом питання належного зберігання зерна все гостріше постає перед виробниками пшениці чи ячменю. Враховуючи те, що не скрізь по Україні є елеватори у хорошому стані, або елеватори, цінова політика яких по зберіганню зерна влаштувала б усіх власників зерна, цілком зрозуміло, що прихильників нових сучасних зерносховищ більше з кожним днем. Щодня зміцнює свої позиції на ринку обладнання для зберігання зерна компанія BROCK, інтереси якої в Україні представляє АМАКО. За допомогою BROCK та консультацій спеціалістів АМАКО можна розробити, спроектувати та установити сучасне зерносховище. Така впевненість ґрунтується на багатолітньому досвіді, який здобувався укоріненням передових технологій у процесі зведення промислових си-

лосів зберігання зернових культур. Компанія проповідує принципи досягнення максимального результату, коли завдяки винятково якісному продукту та репутації компанії можуть бути реалізовані будь-які забаганки замовника. Промислові силоси збереження зернових культур на пласкому днищі прості при монтажі та у процесі експлуатації, відрізняються оптимальним показником співвідношення собівартості до загального об'єму зберігання. Унікальним було рішення будувати конусні дахи силосів, що дозволяє втримувати до 11300 кг навантаження (для силосів з діаметром 32,0 м). Боковими стінами силосу є сталеві (металеві) листи, які підсилюються хвилястим чи рельєфом, що має вигляд трапечії. Усі компоненти силосу проходять обробку гарячим оцинкуванням, чим і забезпечується багаторічний термін експлуатації. Різноманітні промислові силоси збереження зерна на пласкому днищі мають наступну загальну характеристику:

- понад 600 моделей;
- вісім категорій — від d 12,8 м до d 32,0 м;

— максимальний об'єм зберігання — 24,100 кубічних метри зерна.

Показники виробництва вищезначених силосів є середніми даними, що були отримані шляхом досліджень, які проводилися на полях та дорівнюють середнім показникам виробництва згідно звітів замовників. Досягнення даних результатів за один цикл можливе лише за умови використання дозрілого, не померзлого, чистого зерна (допустимі 2% легких домішок), та експлуатації сушарок при рекомендованих температурних режимах сушіння. Показники виробництва залежать від відносної вологості і температури оточуючого середовища.

Як перемістити зерно

Система транспортування повинна забезпечувати швидку, дбайливу перевалку зерна. Транспортери зернових культур Kongskilde представляють найбільш обережну систему обробки зерна. Як показала практика, застосування пневматичного способу перевалки зменшує кількість битого

(ушкодженого) зерна у порівнянні з механічним способом. Пневматичним способом транспортування здійснюється підсушування зерна за допомогою потоку повітря, в якому, у свою чергу, відбувається і транспортування. Пневматичний спосіб перевалки зерна є універсальним за рахунок наявності моделей, що працюють від потужності трактора та електроприводних, із системою труб швидкого з'єднання, з яких формується як стаціонарний, так і тимчасовий трубопровід. Усі елементи трубопроводу виготовлені в одному стандарті: діаметр 160 мм. Перевалка зерна за допомогою пневматичних транспортерів Kongskilde є ефективною як у горизонтальному, так і у вертикальному напрямках, проте необхідно пам'ятати, що пропускна здатність даного виду перевалки залежить від відстані транспортування, висоти підйому і довжини засмоктуючої ділянки. Принцип дії наступний: зерно засмоктується універсальною насадкою і через циклон з роторним клапаном рівними порціями потрапляє до трубопроводу. Вентилятор з високим тиском формує потік повітря, швидкість якого коливається на рівні 25 м/с. Потік підхоплює рівні порції зерна, транспортує по трубопроводу до циклогасителя, який вивантажує продукцію.

Також зберегти зерно допоможуть універсальні промислові зерносушарки, призначені для зниження вологості зернових культур до оптимальних показників якості за один прохід. Розраховані на експлуатацію в агресивних сферах (підвищена вологість, нестабільність температури, штормовий вітер). Завдяки гарячому оснащенню (оцинкуванню) металевих частин, споруди можливо змонтувати навіть за

межами приміщення. Універсальність сушарок обумовлена придатністю для усіх зернових культур та різноманітністю режимів роботи: охолодження повторним нагнітанням відпрацьованого гарячого повітря (зауважимо, що при цьому здійснюється економія палива до 25% від номінального); примусове охолодження під тиском; застосування щодо зернових культур, для яких повторна циркуляція є небажаною (наприклад, соняшник); інтенсивне сушіння без охолодження, завдяки якому досягається максимальна продуктивність. Охолодження здійснюється безпосередньо у силосах зберігання зерна.

Зрозуміло, що не всі українські агрогосподарства можуть дозволити собі таке задоволення, як силоси по зберіганню зерна або системи транспортування зерна, але вони можуть це дозволити собі, кооперуючись по 3-5 господарств за принципом географічної близькості. Головне — поставити собі за мету створення належних умов для зберігання зерна, а не продавати його з-під комбайна тільки тому, що нема де зберігати. Було б бажання зберігати, а у здійсненні його допоможуть спеціалісти з АМАКО.

Для досягнення оптимальних показників використовують наступні новинки
— Система вивантаження зерна EZ FLOW запобігає псуванню зерна.
— Контролер Quantum із вмонтованими датчиками вхідної та кінцевої вологості зерна. Цей контролер задає час, упродовж якого зерно перебуває у робочій зоні сушарки, і тим самим автоматизує процес сушіння. Quantum можна під'єднувати до комп'ютера задля контролю над технологічним процесом та фіксування всіх функцій сушіння.
— Система Moisture Equalizers — додаткова опція, яка дозволяє збільшити контрольну вагу зерна, покращити його якість і отримати від комерційного зерна максимальний прибуток.

Тетяна КАПКАН, «Агро Перспектива»

Микола БОЙКО,
голова відділу рослинництва,
Дніпропетровська область

Рівень вологи на сьогодні досить слабкий і взагалі по регіону нижчий середньорічних норм. Поки що зарано говорити про втрати врожаю або пересів, чи навіть про стан озимих культур.

Семен МОСКАЛЕНКО,
голова відділу рослинництва,
Полтавська область

Стан озимих у Полтавській області оцінюємо як гарний та відмінний і поки що про пересів казати рано. До того ж, у першій декаді травня в регіоні пройшли дощі, що сприяє покращенню розвитку рослин. У середньому, останнього разу випало приблизно до 10-20 мм опадів. У принципі, цієї кількості вологи на даний момент достатньо для нормального розвитку рослин (незважаючи на те, що більше місяця до цього часу опадів у регіоні не було).

**ЗЕРНОСУШАРНЕ
ОБЛАДНАННЯ
“FarmFans” США**

ФАРМ АГРО

ТОВ «ФАРМ АГРО»
ОФІЦІЙНИЙ ПРЕДСТАВНИК FarmFans
01013 Київ, вул. Будиндустрії, 7
тел./факс (044) 255-14-42,
моб. тел. (050) 383-37-87, (050) 334-13-80
e-mail: farmagro@ukr.net | www.farmagro.com.ua
ПРОДАЖ МОНТАЖ СЕРВІС ЛІЗІНГ

СПРАГА

На полі все спокійно?

Міністерство аграрної політики повідомляє, що на полі все гаразд і хвилюватися нема причин.

«Аналіз проведення комплексу весняно-польових робіт у 2007 році свідчить, що завдяки заходам, які були вжиті урядом, організаційній роботі та державній підтримці у частині фінансового та ресурсного забезпечення товаровиробників, — каже міністр Юрій Мельник, — посівна кампанія проходить організовано і наближається до завершення. Так, посів ярових зернових та зернобобових культур проведено на загальній площі 7,4 млн. га, або 94% до прогнозу, що на 1,4 млн. га більше відповідного періоду минулого року». Міністр також зауважив, що згідно інформації з регіонів, посів ранніх ярових культур завершено в оптимальні агротехнічні строки. На сьогодні проведено підживлення озимих культур практично в усіх областях України. Цей важливий агротехнічний захід проведено на площі понад 6,3 млн. га. Стан посівів усіх сільськогосподарських культур переважно добрий та задовільний.

Разом з тим, унаслідок тривалого дефіциту опадів (у багатьох регіонах ефективних дощів не було 20-30 днів) значно знизилась запаси доступної для рослин вологи. Це ускладнило умови проростання та появи сходів ярих культур, а також може негативно вплинути на формування вегетативної маси рослин. Віце-президент Української академії аграрних наук Віктор Ситник наголошує: вегетаційні процеси навесні розпочалися досить рано, і вже у середині березня озима пшениця почала вегетувати навіть у північних областях. Але через прохолодну погоду розвиток рослин був повільним. Прохолодна весна забрала накопичену на початку періоду перевищуючу суму ефективних температур і зараз, наприклад, у Донецькому регіоні, сума ефективних температур більше +5 °C становить 115 °C, при середній багаторічній 137 °C.

Та найбільш негативний вплив і на озимі, і на ярові культури мають обмежені запаси вологи, особливо в орному, а у ряді місць, і метровому шарі (8-14 і 50-60). Тому обстеженню підлягають, у першу чергу, ті посіви, де з осені та на початку зими найбільше проявився негативний вплив посухи, підсилений збідненістю родючості та глибоким висушуванням ґрунту попередниками.

За даними УААН, значні площі пізніх культур, особливо кукурудзи і соняшника, залишилися ще недосіяними. Нині посів проводиться у сухий або ж напівсухий ґрунт. Водночас відомо, що 10-15 днів перебування насіння у такому ґрунті знижує схожість тієї ж кукурудзи на 40-60%. Тому, як вихід, на думку вчених, варто підвищити посівну норму кукурудзи до 45-60 тис. насінин на гектарі, а соняшнику — до 55-60 тис. насінин. А для скорочення втрат вологи слід відмовитись від внесення ґрунтових гербіцидів до посіву і зробити це після появи сходів. «У разі ж випадання дощів і на посіяних площах, і там, де посів не проведений, обов'язково закрити вологу. Цей агрозахід дуже ефективний і має бути обов'язковим», — резюмував академік.

Якщо підсумовувати, то виходить, що є проблема з вологою, котра може сплутати карти восени, коли будемо рахувати зібране збіжжя.

Григорій ПОХИЛЬКО,
голова відділу рослинництва,
Миколаївська область

У регіоні ситуація, в цілому, погана. Йдеться, власне, про вологу — вона взагалі відсутня. Це вже негативно вплинуло на стан озимих — вони потроху почали згортатися. А у деяких районах їх почали навіть списувати.

Сказати, що буде далі і що робити — складно. Проти природи не підеш, та й не зможеш при всьому бажанні. А що вона нам готує — також достеменно нікому не відомо. Синоптики нашої області не прогнозують до кінця травня жодних опадів. Нам же потрібні опади у розмірі 40-50 мм. Така ситуація загрозлива тим, що саме у цей період іде формування урожаю. А при таких погодних умовах... Уже на даному етапі (середина травня), закладається гірший урожай. Якщо ми плануємо щорічно та й можемо отримати 25-28 ц/га зернових, то фактично, зазвичай, маємо 23 ц/га. А цього року через вищезазначені причини, можливо, врожайність ще й зменшиться.

У такому контексті згадалась одна історія. 19 травня 2000 року ми відвідали одне перспективне господарство регіону, де планувалося отримати врожайність зернових на рівні 50 ц/га. І все було зроблене для досягнення такого рівня. Несподівані дощі з градом знищили урожай, внаслідок чого у господарстві фактично було отримано урожайність зернових 18 ц/га. Подібна ситуація може статися і цього року.

Але продовжуємо сподіватися на краще. Минулого року ми зібрали 1950 тис. тонн зерна і змогли повністю забезпечити продовольчу безпеку області. Сподіваємося, що у цьому році також це зробимо.

Сергій НАРІЙЧУК,
заступник відділу рослинництва,
Кіровоградська область

Як у кого — не знаю, а в нашому регіоні надзвичайно велика проблема з вологою. Наприклад, у Придніпровському районі області за останні 5 місяців випало всього лише 45-55 мм опадів. Це взагалі ніщо! А у цілому по області за останні 2 місяці майже не було опадів. Я не враховую ті, які були під час травневих свят (на 7-9 травня). Але й у ці дні випало приблизно 3-8 мм опадів, а по деяким районам навіть менше.

Синоптики ж нашої області повідомляють, що в травні ще має бути приблизно 10 днів нормальних опадів. Але з досвіду відомо, що орієнтуватися на їхні прогнози не можна.

Якщо така ситуація (тобто, відсутність опадів) буде продовжуватися, то матимемо значні проблеми із врожаєм зернових. Раніше планувалося зібрати 2,5 млн. тонн зернових у 2007 році. Наразі — невідомо. Унаслідок таких погодних умов на локальних ділянках посівних площ і озимих, і ярих зернових, а також цукрового буряку, спостерігаємо випадання культур. Поки що це явище не масове, лише на окремих ділянках деяких полів. Загальну площу назвати неможливо — обраховується поки що у сотнях, а не тисячах гектарів. Проте, якщо ситуація із посухою буде продовжуватися, вже почнемо рахувати гектари випадання культур тисячами. Але, все одно, ці площі плануємо пересівати. А взагалі, така посуха у нас буває раз у п'ятирічку. Напевне, через це регіон і не забезпечений відповідною технікою або ж технологіями поливу культур.

Володимир НАБОК, «Агро Перспектива»

ФІЛОСОФІЯ ГОСПОДАРЧОЇ ГАРМОНІЇ

Сільськогосподарська техніка від компанії АМАКО набуває все більшої популярності у вітчизняних господарствах. У наочному підтвердженні ефективності її роботи можна було переконатися, коли голова одного з великих західноукраїнських господарств «Бучачагрохлібпром» Петро Гадз влаштував показ роботи двох нещодавно придбаних сільгоспагрегатів: сівалки Great Plains з трактором MF 8480 та обприскувача Nitro, а також продемонстрував результати роботи сівалки під час торішнього осінньо-посівного сезону.

Господарство «Бучачагрохлібпром», що в Тернопільській області, працює вже 6 років, обробляючи 16 тис. га землі 184 робітниками. За словами голови господарства Петра Гадза, без оновлення технологічного парку, без жорсткого дотримання технологічної дисципліни тих результатів, які підприємство має зараз, досягти було б неможливо. А це і добрі показники минулорічного врожаю (буряк 530 центнерів з гектару в заліковій вазі, озимої пшениці — 65 ц/га, 68 ц/га ярого ячменю, 85 ц кукурудзи, 28 ц — соняшнику), і цьогорічний відмінний стан озимих та ярих сходів. Інструментами дотримання технологічної дисципліни, безперечно, є якісна та висо-

копродуктивна техніка, якою володіє господарство, у тому числі агрегати від компанії АМАКО. Запросивши гостей з Києва до свого авто, Петро Іванович розпочав екскурсію по господарству, час від часу зупиняючись біля того чи іншого лану: «Бачите, який ріпак вигнався? Гляньте, яке стебло та листя. Зверніть увагу, на полі жодної прогалини». Коментуючи відмінну якість сходів ріпаку та інших культур, Петро Іванович не без задоволення зазначив: «Посіяно сівалкою Great Plains. Справді, це якісна та високопродуктивна машина». Сівалку господарство придбало восени, вже торік нею було засіяно 3500 га землі. У цьому році — 2800 га, практично у 10-денний термін «Бучачагрохлібпром»

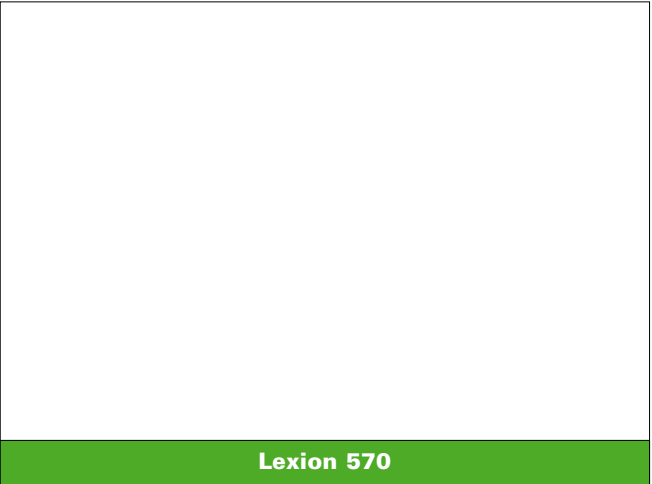
посівав яру пшеницю і ярий ячмінь, за такі ж строки бобові та буряки, а скоро закінчує сів соняшнику. «За допомогою сівалки Great Plains обробляємо ґрунт і за нульовою технологією, і з частковим обробітком, адже для господарства такий спосіб більш надійний, кожного року погодні умови різні», — говорить Гадз. Самохідний обприскувач Nitro пан Петро порівнює з літаком. Високий кліринс (відстань від основи агрегату до землі) мінімізує механічні пошкодження рослин обприскувачем, навіть таких високих, як соняшник чи кукурудза. Дорогою на чергове поле наше авто, габаритний позашляховик, наздогнав Nitro, що саме переїжджав на інше поле. «Петре Івановичу, а під ним

проїдемо?», — жартома запитав один із журналістів, і після деякої паузи отримав серйозну відповідь: «Ви знаєте, зараз не ризикну. Хоча, взагалі, спробувати можна». Ефективність роботи обприскувача напряму залежить від його основного інструмента — штанги, яка в Nitro має ширину 36 метрів. Підйом штанги можна регулювати, довжину скорочувати наполовину. Користуючись Nitro, механізатори «Бучачагрохлібпрому» обробляють 800 га посівів на добу, працюючи позмінно і вдень, і вночі. Зараз вдень обробляють озимі культури, вночі машина обприскує гербіцидами буряк, соняшник, кукурудзу. Технологічна колія може перебудовуватись прямо у ході роботи, оператору достатньо задати відповідну програму. Швидкість пересування обприскувача 10-45 км/год., залежно від культури, що обробляється, та виду виприскуваної суміші. Щодо окупності Nitro Петро Іванович висловився так: «Ми маємо 16 тис.

га землі, тож я вважаю, Nitro за рік поверне витрачені на його купівлю кошти. На сьогоднішній день дуже важливо захистити посіви, це стане запорукою доброго врожаю. Якщо господарство має більше 5-6 тис. га землі, рекомендую купувати цей обприскувач. Він себе окупить буквально за один сезон». Як зауважує добродій Гадз, у кожного господарства має бути своя філософія. Для «Бучачагрохлібпром» сенс такої філософії — гармонія. «Я вважаю, не можна переходити до крайнощів, використовуючи тільки ту або іншу технологію, вирощуючи лише, наприклад, кукурудзу. Мають рости всі основні культури, одночасно застосовуватись різні технології, слід вивільняти природний потенціал землі, використовуючи сівозміни». Сільгоспагрегати від АМАКО, зокрема і сівалка Great Plains та обприскувач Nitro, таку філософію реалізують повною мірою, надаючи можливість

господарю виконувати різні задачі, застосовувати різні технології оброки та підживлення ґрунту одним-двома агрегатами. Окрім самої техніки, важлива також взаємодія господарства з компанією, яка цю техніку продала. Гадз відзначає і хорошу якість послуг, що надаються АМАКО, їхню оперативність. «Замовивши обприскувач навесні цього року, господарство невдовзі отримало агрегат. Не всі фірми можуть налагодити якість постачання техніки на такому рівні», — говорить пан Петро. Господар також задоволений якістю енергонасиченого трактора Massey Ferguson, придбаного у АМАКО раніше, відзначає високий рівень сервісної підтримки, який компанія надає своїм клієнтам. Тому резюме господаря логічно підсумовує весь висловлений раніше позитив: «Мені приємно працювати з АМАКО. Працівники цієї компанії завжди дивляться на два-три кроки вперед».

КОЖНОМУ
СВІЙ

Марка	Модель	Країна-виробник	Жатка		
			Ширина, м	АНРП*	Додатково
MASEY FERGUSON	MF 7274 CEREА	Данія	7,7	+	Жатка Power Flow + бокові ріпакові ножі
NEW HOLLAND	CX8080	Бельгія	5,18-9,15	+	Жатка для кукурудзи 6-8 рядів
LEXION	570	Німеччина	7,6	+	Жатка моделі VARIO: авторегулювання ширини лотка, автоматичне горизонтальне регулювання мотовила
JOHN DEERE	9780i CTS	Німеччина	5,5	+	Модель 618R, жатки серії 600R можуть встановлюватись на всі комбайни серії 9000i
FENDT	8350	Данія	7,70	+	Модель Power Flow + бокові ріпакові ножі
ДОН	1500Б	Росія	6-8,6	+	Каменевідштовхувач
СЛАВУТИЧ	КЗС-9-1	Україна	6,0	+	Каменевідштовхувач

* Автоконтроль нахилу та рельєфності поля

Система вирівнювання на схилах	Молотилка		Бункер	
	Ширина барабану, мм	Площа підбарання, м²	Ємність, м³	Швидкість вивантаження
+	1680	1,06	9,5	110 л/с
+	1560	1,18	9,0	105 л/с
+(модифікація Montana)	1420	1,06	10,5	100 л/с
+	1400	1,05	10,0	88,1 л/с
+	1680	1,06	10,5	90 л/с
—	1500	1,38	6,0	42 л/с
—	1484	1,14	6,7	2,4 тонн/хв

Дон 1500Б	New Holland CX8040

Двигун					Габарити, довж.,вис.,шир., мм		Маса, кг
Марка	Модель	Потужність *	Витрата палива, г/кВт (к.с.)/год	Ємність баку, л	Робочі	Транспортні	
Sisu	84 ETA	272 (370)	198	750	залежить від ширини жатки	1002, 3820, 4000	15500
IVECO	Cursor 9	290 (394), 260 (354)	не вказано	1000	залежить від ширини жатки	9070 (без жатки), 3920, 3720	15500
Caterpillar	C 13	334 (455), 313 (425)	не вказано	800	не вказано, 4850, не вказано	8780 (базисна машина), 3870, 3220	15500**
John Deere PowerTech	не вказано	260 (355)	не вказано	700	не вказано	не вказано, 3990, 3300	16230
Sisu	84 CTA-4V	289 (387), 258 (350)	не вказано	750	11600, 3950, 7900 (з жаткою)	8600, 3950, 3081	14600 (без жатки)
Ярославль-ський моторний завод	ЯМЗ-238-АК	173 (235), 165 (225)	162	540	не вказано	17500, 3980, 4400	13300
Ярославль-ський моторний завод	ЯМЗ-238-АК-4	173 (235), 165 (225)	не вказано	не вказано	11720, 6500, 4000	17560, 3680, 4000	13300

* номінальна, експлуатаційна кВт (к.с.)
** без жатки, соломоподрібнювача та розкидача полови

Fendt 8350	Славутич КЗС-9-1

Кабіна	Офіційний дилер	Ціна, грн.	Спосіб купівлі	Дилерсько-сервісна мережа
(ТШІ, КК, ОП)*, пневмосидіння, комп'ютер Datavision (ДК зі всіма функціями)	Компанія Amako	залежно від комплектації	(ПК, БК)**, вексельний розрахунок, схема Trade-in, лізинг	Всі області
(ТШІ, КК, ОП)*, сидіння з пневматичною підвіскою, ДК всіма функціями, монітор IntelliView II, холодильник	Компанія «Агротех Україна»	залежно від комплектації	Через офіційну дилерську мережу	Всі області
Кабіна "Vista Cab", (ТШІ, КК, ОП)*, холодильник, регульована рульова колонка	Компанія «Claas»	залежно від комплектації	(ПК, БК)**	5 областей
(ТШІ, КК, ОП)*, ДК всіма функціями, зовнішня відеокамера, крісло з 4 типами налаштувань	Компанія «Райз»	залежно від комплектації	(ПК, БК)**	19 областей
(ТШІ, КК, ОП)*, ДК всіма функціями	Компанія «Астра»	залежно від комплектації	(ПК, БК)**, лізинг (до 5 р.) з можливістю відтермінування платежу	18 областей
(ТШІ, КК, ОП)*, сидіння м'яке, підресорне, ручка з функціями швидкого реагування	Компанія «Донснаб»	515 500	(ПК, БК)**, на виплату, схема «Трейд Ін»	10 областей
(ТШІ, КК, ОП)*, сидіння м'яке, підресорне	Компанія «Херсонські комбайни»	570 000	(ПК, БК)**, компенсація 30% з держбюджету, на виплату, лізинг***	12 областей

* Теплошумоізоляція, контроль клімату, очистка повітря
** Прямя купівля, банківський кредит
*** НАК «Укграролізинг» на 7 років під 2,8% річних

Тема комбайнів буде продовжена у наступному номері

ТЕМА НОМЕРА	<div data-bbox="109 91 598 118" data-label="Page-Header"><p>Валерій МАКАРЕНКО, «Агро Перспектива»</p></div> <div data-bbox="140 186 1178 294" data-label="Section-Header"><h1>ГАРАНТІЯ НА РОКИ</h1></div>	ТЕМА НОМЕРА
32		33
АГРО ПЕРСПЕКТИВА 5/2007	<div data-bbox="1678 69 2911 1058" data-label="Text"><p>Вибір зернозбиральних комбайнів у нас досить широкий. Є з чого вибрати, бо на українському ринку працюють компанії, які можуть запропонувати машини фактично від усіх європейських та американських виробників. Комбайни виробництва США — Massey Ferguson (далі MF); продажем та обслуговуванням цих комбайнів в Україні займається компанія АМАКО.</p><p>Серед модельного ряду комбайнів MF можна виділити наступні моделі — 7200 Activa, 7200 Cerea, 7200 Beta та роторні моделі серії 9000. Кожна з них вирізняється з-поміж інших своїми технічними особливостями, розрахована на певні умови роботи, і взагалі, зацікавлена особа у будь-якому випадку знайде саме те, що їй потрібно. У кожного комбайна MF (Cerea, Beta та роторного) є в наявності жатка Power Flow. За даними використання її у польових умовах, продуктивність однієї машини зростає приблизно на 15%. Система вирівнювання на похилих місцях Auto Level; нею оснащені всі комбайни; система дозволяє працювати на місцинах з похилістю до 12% без втрати виробничої потужності. Кабіни оператора в усіх моделях є зручними: крісло з пневмопідвіскою, кермо регульоване, а система кондиціонування повітря створює приємний мікроклімат усередині. Широке лобове скло дозволяє повністю бачити жниварку у процесі, а монітор пульта керування спрощує цей процес до елементарних дій з боку водія.</p><p>Найбільшою популярністю користуються клавішні комбайни MF 7274 Cerea, обладнані жниваркою із примусовою подачею Power Flow, більшим молотильним барабаном і самим великим на ринку 8-ми клавішним соломотрясом. Ця модель для тих, хто цінує швидкість збирання зі збереженням максимальної чистоти і мінімального ушкодження зерна.</p></div>	АГРО ПЕРСПЕКТИВА 5/2007

ТЕХНІЧНИЙ РОЗВИТОК ЗАПРОГРАМОВАНО

Кабмін затвердив програму інженерно-технічного розвитку на найближчі 5 років. Нахил до розвитку вітчизняної технічної науки та машинобудування, впровадження новітніх зразків техніки, енергозберігаючих технологій — головні позитивні риси програми. Чи відчутними будуть наслідки її роботи, побачимо згодом. Проте згідно самої програми, навіть при ідеальній фінансовій підтримці, у технічний відділ АПК буде вкладено тільки 22%, або 63 млрд. грн. від повної технологічної потреби (285 млрд. грн. — саме стільки потрібно витратити на оновлення техніки та технологій, щоб виробити передбачувану на 2010-2015 роки сільськогосподарську продукцію). Менш ніж 10-відсоткова державна фінансова підтримка цього проекту, практично повна відсутність чіткого плану реалізації поставлених завдань та патологічне невезіння з результативним виконанням інших державних програм становлять підсумнів реальне виконання і цієї програми. Якщо ж все йтиме за планом, вже до кінця цього року має з'явитися 10 фірмових сервісних центрів з обслуговування техніки, втрати сільськогосподарської продукції зменшаться до 30%, бюджетних коштів на це має буде витрачено 773 млн. грн. Тобто, вже за 7 місяців можна телефонувати до Мінагрополітики і питати: чи це зроблено?

Мета «Державної цільової економічної програми реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2011 року» полягає у формуванні, підтримуванні функціонування та розвитку системи інженерно-технічного забезпечення для збільшення виробництва і здешевлення сільськогосподарської продукції, підвищення продуктивності праці, поліпшення соціальних умов сільського населення. До 2011 року держава планує витратити на це 63 млрд. грн, з яких бюджетних капіталовкладень має бути 5,6 млрд. грн.

Всього програмою передбачається виконати загалом шість різновекторних (або ж цілих, читаємо, кому як зручно) завдань.

1. Сформувати єдину інформаційну базу даних про перспективні

технології виробництва продукції та необхідне для їхньої реалізації ресурсне забезпечення; одержання оперативної інформації про розвиток рослин, появу спалахів враження шкідниками чи хворобами; про ринок товарів та послуг тощо.

2. Розробити та впровадити ресурсозберігаючі технології та технічні засоби для інноваційного розвитку АПК. А саме, розробити 29 новітніх ресурсозберігаючих технологій виробництва сільськогосподарської продукції у основних ґрунтово-кліматичних умовах. Для їхньої реалізації необхідно створити, випробувати і довести до виробництва 71 найменування технічних засобів нового покоління.

3. Сформувати та розвинути ринки матеріально-технічних та енергетичних ресурсів, застосовуючи часткову компенсацію вартості складної сільгосптехніки, здешевлення кредитів комерційних банків та фінансовий лізинг.

4. Удосконалити форми і методи використання технічних засобів. Цим завданням передбачено здійснити заходи, які стимулюватимуть використання високопродуктивної техніки та розвиток мережі фірмового технічного сервісу.

5. Запровадити системи якості техніки і технічних послуг. Завдання передбачає здійснення заходів із розроблення методології та інструментарію для забезпечення контролю якості техніки та послуг.

6. Підвищити ефективність системи інженерно-технічного забезпечення АПК.

Як зазначено у тексті програми, для ефективного проведення сільськогосподарських робіт вітчизняний машинно-тракторний парк повинен мати більше ніж 400 тис. тракторів, 75-80 тис. зернозбиральних, 9-10 тис. кукурудзозбиральних і 8-9 тис. високопродуктивних буркозбиральних комбайнів, десятки тисяч одиниць ґрунтообробної, посівної та іншої сільськогосподарської техніки, розвинуту інфраструктуру технічного сервісу. За аргументацією спеціалістів Мінагрополітики, доцільно орієнтуватися саме на вітчизняну сільськогосподарську техніку високого технічного рівня. За підрахунками, заміна вітчизняних машин імпортними аналогами потре-

бує додатково 350-400 млрд. грн. та близько 175 млрд. грн. для створення нової ремонтно-експлуатаційної бази сервісного забезпечення імпоротної техніки. Крім того, було б втрачено понад 150 тис. робочих місць у сільськогосподарському машинобудуванні України.

Програма передбачає запровадження системи контролю якості на всіх етапах виготовлення сільськогосподарської техніки. Інноваційний розвиток агропромислового комплексу має забезпечуватись шляхом підвищення результативності наукових досліджень і прискорення їхнього трансферу у сільськогосподарське виробництво та машинобудування, удосконалення системи підвищення кваліфікації інженерно-технічних кадрів та механізаторів широкого профілю. Для фінансового заохочення має діяти державна підтримка сільськогосподарських підприємств шляхом часткової компенсації вартості складної сільськогосподарської техніки та здешевлення короткострокових та середньострокових кредитів для придбання матеріально-технічних і енергетичних ресурсів, підтримання наявної техніки у працездатному стані, придбання сільськогосподарської техніки на умовах фінансового лізингу.

До речі, стосовно державного лізингу. Якщо у 2007 році спеціалісти Мінагрополітики розцінюють його частку на ринку сільськогосподарської продукції у 3%, то до 2011 року, згідно плану, така частка зменшиться до 2,4%, а щорічне виділення коштів збільшуватиметься від 270 млн. грн. у цьому році до 395 млн. — у 2011. Частка держави у інвестиціях на придбання технічних засобів за рахунок часткової компенсації збільшиться з 2% до 3% (з витратою відповідно від 132 до 195 млн. грн. за рік). Рівень інвестицій на технічні засоби у придбанні за рахунок кредитів має залишитися практично без змін, на рівні 13,2%, з фінансуванням на цю справу від 330 млн. грн. у 2007 році до 484 млн. — у 2011.

Як же Мінагрополітики розподіляє кошти на виконання такої кількості завдань? Фінансування на виконання завдань програми покладене на держбюджет та інші джерела. Згідно випи-саного кошторису, Мінагрополітики

- фінансуватиме такі завдання (цілком або ж у значно більших кількостях):
- обов'язок моніторити розвиток вітчизняних та світових технологій і техніки та формувати інформаційну базу даних;
 - розробка та впровадження ресурсозберігаючих технологій (кошти підуть в основному на виконання НДР і ДКР з розроблення технічних засобів для впровадження ресурсозберігаючих технологій у АПК);
 - формування та розвиток ринку матеріально-технічних і енергетичних ресурсів, а саме, на державну підтримку сільськогосподарських товаровиробників шляхом вже згадуваної часткової компенсації вартості складної сільськогосподарської техніки і обладнання вітчизняного виробництва, шляхом здешевлення короткострокових та середньострокових кредитів і придбання сільськогосподарської техніки на умовах фінансового лізингу;
 - розробка та впровадження систем управління якістю техніки і технічних послуг.

- Також Мінагрополітики разом з «іншими джерелами» бере зобов'язання на фінансування створення і ведення єдиного електронного реєстру з обліку технічних засобів.
- На «інші фінансові джерела» накладаються такі зобов'язання:
- поетапне переоснащення підприємств АПК конкурентоспроможною сільськогосподарською технікою та обладнанням. Що характерно, на це завдання піде переважна більшість передбачених на всю програму коштів — 50 млрд. грн.;
 - розвиток мережі фірмових технічних центрів і дилерських підприємств;
 - розробка методичних та науково-практичних рекомендацій, спрямованих на прискорення інноваційного розвитку системи інженерно-технічного забезпечення АПК та поліпшення її кадрового потенціалу.

Наслідком програми має стати зменшення ресурсоемності продукції, яку, як задекларовано, вдасться знизити на 30%. Зменшення втрат сільськогосподарської продукції шляхом своєчасного та якісного виконання механізованих робіт, зменшення непродуктивних витрат сільгосптоваровиробників за рахунок підвищення якості техніки й послуг та зменшення простоїв машинно-тракторних агре-

гатів з технічних причин на 19%. За умови впровадження програми у повному обсязі, щорічний приріст виробництва сільськогосподарської продукції складе 13,6 млрд. грн. (у цінах 2005 року), а щорічний додатковий дохід — 3,5 млрд. грн. Прогнозовані надходження власних коштів, які сільгосптоваровиробники можуть мати і направляти на придбання технічних засобів, — на рівні 17 млрд. грн. у сумі до 2011 року. У разі впровадження у повному обсязі додатковий приріст валової продукції складе 19 млрд. грн.

Працюватиме програма чи ні, висновки можна буде робити наприкінці кожного року. Наскільки реальним є її успішне виконання, стане зрозуміло вже у 2008 році, адже саме тоді Мінагрополітики планує розробити та впровадити 5 з 29 ресурсозберігаючих технологій, 19 з 71 технічних засобів інновацій; на 6% оновити матеріально-технічну базу підприємств та створити 22 фірмові технічні центри із 64 запланованих. Поточний рік для програми, більшою мірою, тренувальний, пробний. Адже наврод чи буде можливість якось перевірити реальність даних про оновлення на 3% матеріально-технічної бази підприємств, про підняття до 78% рівня технічної готовності наявного машинно-тракторного парку, готовність єдиної інформаційної бази даних (на 10%) та інші легко декларовані, проте складні для перевірки цифри. Навіть якщо наприкінці цього року і можна буде побачити перекося у виконанні програми (хоча б нестачу тих самих сервісних центрів), це легко списати на правило «першого млинця». Мовляв, далі піде краще. Хоча якраз із «далі», з огляду

на майже традиційну вже політне-стабільність, становище буде явно не на користь впевненого впровадження запланованих декларацій.

Інше слабе місце програми у більшості випадків — прогалина з питанням «Як?». Як буде досягатися поставлений результат, які інструменти застосовуватимуть для цього? «Необхідно забезпечити проведення системного моніторингу розвитку технологій», «необхідно розробити 29 новітніх ресурсозберігаючих технологій», необхідно підготувати спеціалістів системи інженерно-технічного забезпечення... Так, все це справді необхідно, але як виконати поставлені завдання? На етапі виконання може виявитись, що коштів та можливостей недостатньо. Водночас крах одного завдання становить підсумнів виконання всієї програми. Тож лише пунктів завдань, їхнього кошторису та підрахунків результатів впроваджень програми замало. Без попередніх доповнень, деталізації програма так і залишиться лишень декларативним папером, як би прикро це не звучало.

А ще значного скептицизму додає загальна тенденція до невиконання різноманітних державних сільськогосподарських програм та декларацій. Та чи можна взагалі вважати таку програму надійною, коли основний рушій до її виконання — гроші — надходить не з державної, а з іншої казни — із комерційних джерел? Що означає: програма виконуватиметься тільки у тому випадку, коли для бізнесу створюватимуться відповідні умови. Схоже, красива роль диригента поки що владі імпонує більше, аніж лямки безпосереднього виконавця.

Вадим КРАМАР, «Агро Перспектива»

Хто може краще сказати про якість техніки і як вона себе поводить у польових умовах, ніж та людина, яка цю машину придбала і зараз нею користується? Бувають кращі, бувають і гірші, але, все-таки, іноді у екстремальних умовах вибирати просто немає часу. Старі комбайни, якими селяни користувалися ще за радянських часів, дуже часто виходять з ладу саме перед початком, або (що ще гірше) під час збирання, а це, в свою чергу, негативно впливає на кількість та якість зібраного зерна.

Наразі до України імпортується багато техніки. Господарствам та фермерам пропонують придбати «саме той комбайн», який буде задовольняти усі їхні побажання, буде економним та продуктивним; але перед придбанням машини фермеру варто дізнатися і зрозуміти, як поведе себе комбайн на полі. Теорія — теорією, але ж практика важливіша. Більшість тих господарів, які придбали техніку іноземного виробництва, залишаються нею задоволені. Хоча ціни на неї і не є низькими, проте всі затрати досить швидко компенсуються продуктивністю машини і низькими витратами на її утримання та обслуговування. Думки тих, хто придбав якісну іноземну техніку, сходяться. Вона дійсно більш якісна і потребує набагато менше сил, грошей та часу господаря на догляд. Що не кажи, але тільки у порівнянні із застарілою вітчизняною технікою можна визначити всі переваги іно-

земної пропозиції. Нові комбайни обробляють більші площі, споживають менше палива і взагалі, їх просто потрібна менша кількість. А якість обробки ділянки буде набагато вищою. За словами пані Наталії Мотуз, керівника господарства «П'ятигори» Тетіївського району Київської області, якість, об'єми і час обмолоту новим FENDT приємно вразили усіх працівників. Окрім комбайну FENDT, у господарстві є ще 4 комбайни «Нива», які теж були на полях під час жнив. І от, цитуючи пані Наталю: «FENDT намолотив 1802 тонн пшениці та ячменю. Це дуже багато, тобто, один комбайн обмолотив 45% площ, а чотири «Ниви» — решту 55% площ. І це тільки тому, що у нас не було можливості молотити гречку та горох напрому. Ми минулого року спробували молотити гречку та горох напрому, але результату не було. Гречка має бути скошена. Якби не ці культури, то частка FENDT була б ще вищою. До речі, нам сказали, що комбайн може моло-

тити 25 га на день, а у нас він молотив 30-36 га прямим комбайнуванням». Коментарі зайві. Нічого приховувати правду, якою б вона не була. Старі «Ниви» вже давно відпрацювали своє. З полів конче необхідно прибрати машини, яким уже більше, ніж 20 років. Іноземна техніка у будь-якому випадку випереджає ту, якою ще користуються українські господарства, по всім параметрам. Одним із основних факторів є економність комбайну у витратах палива на гектар оброблюваної площі. І, як завжди, найкраще самі за себе говорять цифри, які впливають у порівнянні нових машин із старими. У тому ж СВК «П'ятигори» говорять, що коли позаторік на їхніх полях працювали 8 старих «Нив», витрати палива становили 3-3,5 тонни дизпалива на день. Торік же, коли на поля вийшли FENDT і 4 «Ниви», щоденні витрати становили лише 1,5 тонни солярки. Вдвічі менше, як бачимо. Якщо брати в середньому витрати палива на 1 га, то у «Нив»,

за словами пані Наталі, вони становили близько 25-30 л/га. FENDT же на полях господарства, зокрема на ріпаку, витрачав всього 12 л. А на пшениці, де були хороші, чисті поля та урожайність до 35 ц/га, витрачалося 7 л дизпалива на гектар. Та новий комбайн працював не тільки на кращих, елітних ділянках, але й на забур'янених полях. І, як висловилися про його роботу пані Мотуз, «FENDT зібрав зерно добре, головне, що всі зернини цілі». Навіть при обмолоті зерна із підвищеною вологістю іноземний комбайн показав найкращий результат, бо наші «Ниви» на це не спроможні. Але не всі вірять, що іноземна техніка може бути набагато кращою. Дуже часто робітники та господарі сумніваються, яку ж техніку краще взяти — російську, українську, чи зарубіжну? Машини з-за кордону дійсно дорожчі, але не всі вірять у те, що вони набагато кращі за наші аналоги. Щоб розвіяти усі упереджені думки, компанія «АСТРА» може

надати техніку в оренду на період жнив, щоб господар сформував про неї остаточну думку. FENDT показує частіше за все найкращі результати. Для плюралізму думок і щоб переконатися у тому, що іноземні комбайни на даний момент — найкращий варіант, можна навести думку директора СВК «Маяк», що на Вінниччині, пана Миколи Рибак. Господарство придбало комбайн FENDT 8350 практично посеред жнив. У ту пору була потрібна дійсно надійна та проста у користуванні машина, тому на цій позиції і зупинили увагу. Судячи зі слів пана Рибак, новий комбайн сподівання підтвердив: «Хочу підтвердити, що є значна економія палива. Комбайн дуже продуктивний. Улітку 2006 року використали FENDT на збиранні ріпаку і у нас, і в сусідів. Сусідам здавали техніку в оренду. Щодо якості комбайну, то взагалі будь-які слова зайві. Техніка за-слуговує найвищої оцінки».

Зрозуміло, що такі комбайни коштують чимало, але, у будь-якому випадку, якщо у нашій державі планується хоч який-небудь прогрес у сільському господарстві, оновлення парків техніки просто необхідне. На такі речі грошей економити не слід. Заміна старої техніки на нову та втілення нових енерго- та ресурсозберігаючих технологій наразі просто необхідні. І виграють, насамперед, ті господарства, які зуміли зробити це раніше. Цей процес також затягується деякою мірою через консервативність більшості керівників, які (незрозуміло чому) не бажають вкладати кошти у розвиток своїх же господарств. Як можна сформувати власну думку про нову машину? Тільки в один спосіб — перевірити її у полі. Ті, хто це вже зробив, результатом навіть дуже задоволені. Отож, шановні господарі, вирішуйте, що для Вас є найголовнішим і який варіант найоптимальніший. І коли вирішите, «АСТРА» завжди буде рада допомогти.

Віктор Сайко, Інститут землеробства УААН

СИСТЕМИ ОБРОБІТКУ ҐРУНТІВ У ПОШУКАХ ОПТИМАЛЬНОГО

Розораність сільськогосподарських угідь в Україні сягнула майже 82%, що є наслідком ведення екстенсивної системи використання землі наших великих площ родючих ґрунтів. Ступінь освоєння всього земельного фонду в Україні складає близько 60%, порівняно з 12% у США. За таких умов, внаслідок ерозійних процесів, щорічні втрати ґрунту в Україні становлять близько 600 млн. тонн, у тому числі понад 20 млн. тонн гумусу. Втрачаємо третину поживних речовин, 16 млрд. м³ води. Площа деградованих ґрунтів щорічно зростає на 80 тис. га. Наслідком цього є й пилові бурі 2007 року.

Першими у світі з пиловими бурями, які виникають внаслідок руйнівної, величезної сили ерозії, зіткнулися США, внаслідок чого за 2 роки (1981-1983 рр.) там зменшили площу ріллі на 26,4 млн. га, та прискорили перехід на ґрунтозахисні системи обробітку ґрунту. В Україні необхідно зменшити площу землі в обробітку на 10-12 млн. га і перевести її у природні кормові угіддя і під заліснення. За даними вчених, в Україні необхідно збільшити площу луків у 2,7, а лісів — у 1,8 рази. На формування ж урожаю різні технології обробітку ґрунту впливають однаково, у межах 2%. Також варто зазначити, що жоден із спо-

собів обробітку ґрунту, а це і плоскорізний, і чизельний, і поверхневий (дисками і культиваторами), і без обробітку ґрунту — прямий посів (no-till систем), не може бути шаблоном на всій території України, яка має чотири ґрунтово-кліматичні зони, дев'ять ґрунтово-кліматичних підзон, 23 номенклатури ґрунтів і 1147 їхніх видів.

Для України ґрунтозахисна система обробітку ґрунту не є новою, над цією проблемою ще раніше працювала ціла плеяда вітчизняних учених. У кінці XIX століття Іван Овсінський опублікував монографію «Новая система земледелия», де представив результати своїх досліджень щодо поверхневого обробітку ґрунту.

У 50-роки Т. С. Мальцев відпрацював спосіб посіву за мінімального обробітку ґрунту, отримував високі стійкі врожаї, обґрунтував диференційований обробіток ґрунту (глибока оранка без обертання скиби, на глибину до 40-50 см раз в 4-5 років, у решті років — поверхневий обробіток ґрунту). Слід також відзначити велику подвижницю роботу почесного академіка УААН, доктора сільгоспнаук Ф. Т. Моргуна та професора Національного аграрного університету М. К. Шикули; вони творчо розвинули безвідвальну систему обробітку ґрунту, розпочату І. Є. Овсінським, вершиною якої стало

біологічне землеробство, відпрацьоване С. С. Антонцем у ПСП «Агроєкологія» Полтавської області. Розроблена вітчизняними вченими ґрунтозахисна контурно-меліоративна система землеробства за своїми техніко-економічними параметрами і ефективністю переважає зарубіжні аналоги.

При всіх відомих недоліках обробітку ґрунту плугом, цим способом, все одно, ще довго будуть користуватися. Біля 0,5 млрд. га землі у світі обробляється за допомогою плугових знарядь, тож таких знарядь поки що найбільше у господарствах. В Україні плуг буде використовуватися на площі біля 10-15 млн. га у диференційованій системі обробітку ґрунту, в комбінованих агрегатах, на ерозійно безпечних площах, при необхідності розробки перелогів і відсутності гербіцидів, а також у малоземельних господарствах.

Нині землеробство увійшло до періоду кардинальних змін, де найбільш помітними є освоєння технологій так званої прямої сівби (нульового обробітку по no-till системі) та поява генетично модифікованих культурних рослин. Спосіб посіву без обробітку ґрунту, прямий посів (no-till системи), за своєю ефективністю віднесений на друге місце у галузі землеробства після відкритого ефекту гертерозису (прискорення росту,

збільшення розмірів, підвищення життєздатності та плодovitості гібридів у порівнянні з батьківськими формами). В Україні ще у 1978 році оцінили спосіб прямого посіву в Миронівському інституті пшениці імені В. М. Ремесла. Потім він пройшов випробування в інституті (нині Український науково-дослідний інститут прогнозування та випробування техніки і технологій для с/г виробництва ім. Леоніда Погорілого). У 1985 році продемонстровано сівалку прямого посіву на республіканському науково-практичному семінарі з посіву озимих культур. До речі, у Миколаївській області нині біля 50% землі обробляють по мінімальній технології.

No-till системи обробітку ґрунту сьогодні розвиваються найбільш динамічно. З 1,4 млрд. га світової ріллі за її використанням обробляється 7,1% площі, або 100 млн. га. Поширення no-till систем зараз досягло 1 млн. га на рік. Проте слід пам'ятати, що жоден із способів обробітку ґрунту не може бути шаблоном на всій території України. Україна має чотири ґрунтово-кліматичні зони, дев'ять ґрунтово-кліматичних підзон, 23 номенклатури ґрунтів і 1147 їхніх видів. До того ж відсутня стабільність землекористування. Що стосується no-till системи, то, проаналізувавши негативні та позитивні сторони цієї системи, ми виявили 14 переваг і 17 недоліків впровадження такої системи з особливостями українського землекористування.

Серед переваг — різке підвищення продуктивності праці, своєчасне проведення посіву у найкращі агротехнічні строки, скорочення витрат на придбання техніки та пального. Також економія сукупних прямих витрат за даними зарубіжних країн складає 12%. Зведення до мінімуму ерозійних процесів та можливість значного підвищення вмісту в ґрунті органічної речовини і гумусу, збереження ґрунтової вологи від втрат на фізичне випаровування. Це далеко не всі, хоча й найбільш значимі, переваги.

Тепер проаналізуємо причини, чому система no-till не знаходить поширення у землеробстві України. Перш за все варто зазначити, що система no-till — це не шлях виходу із бідності, а наслідок. Також пам'ятаємо, що наші

виробники сільськогосподарської продукції налаштовані на неперервний ріст валового виробництва зерна, а при впровадженні no-till систем урожайність знижується на 10%, і потрібен деякий час, щоб вийти на попередні результати урожайності.

Серед інших причин можна назвати проблему штучної підтримки врожайності. Гліфасатовмісні гербіциди типу «Раундап» в Україні значно дорожчі, ніж у Європі та США, там вони дотуються державою. Без зниження ціни на них широкомасштабне впровадження ресурсозберігаючого землеробства в Україні не видається можливим. З-за відсутності оранки кількість бур'янів, комаховидних шкідників і хвороб, що розмножуються у залишеній мульчі, збільшується, тож фермерам США доводиться вносити удвічі більше пестицидів, ніж раніше. Проведеними дослідженнями у штаті Канзас встановлено, що використання гербіциду 2,4-Д збільшує у 6 разів захворювання на рак фермерів, і у 8 разів — тих, хто виготовляє суміш і вносить її на поля. Рівень диоксину у новонароджених дітей там у 27 разів більший від тієї кількості, яка вважається безпечною для накопичення протягом всього життя людини. Така ситуація склалася у розвинутій країні,

Довідка
Енергетична ефективність вирощування зернових культур в Україні і США показує, що Кее на вирощуванні таких культур, як пшениця і ячмінь, вищий. Середній врожай пшениці за 1986-1990 рр. становив в Україні майже 40 ц/га. За останні роки у США збільшили внесення мінеральних добрив у 5 разів, 60% яких вноситься під пшеницю. Урожай зерна збирають від 23 до 29 ц/га, за винятком кукурудзи, але там діють інші фактори — тепло і волога. Наприклад, у штаті Айова середня річна сума опадів становить 1000 мм, а температура у липні місяці 22-24 °С. У Черкаській області, відповідно, 549 мм і 18 °С тепла.

Енергетична ефективність вирощування зернових культур в Україні і США

Культура	Енергія, що міститься в 1 тонні нафти, дозволяє отримати зерна, (тонн)		КЕЕ	
	США	Україна	США	Україна
Пшениця	8,7	13,0	2,38	3,5
Кукурудза	15,8	8,3	4,59	2,4
Ячмінь	9,6	11,6	2,60	3,2

ТЕМА НОМЕРА		<p>де екологічне навантаження здійснюється лише на 12% території, чого ж тоді чекати у нас, якщо хімічний прес накласти на 60% території (земля у обробітку)?</p> <p>В Україні, так само як і у Росії, немає енергонасиченого трактора, що відповідає агротехнічним вимогам. Трактори Т-150 і К-700, які ще залишилися, мають тиск на поверхню ґрунту в 2,5 рази більший від норми 0,6 кг/см² (у К-700 — 1,5, Т-150 — 1,24-1,65), до того ж у К-150 відносно малопотужний двигун. Тому для впровадження no-till систем потрібно весь комплекс техніки закупити за кордоном. На 10 тис. га необхідно мати один 500-сильний трактор з комбінованим 18-25-метровим посівним комплексом, три-чотири зернозбиральні комбайни і один обприскувач з продуктивністю 1,0 тис. га за добу. Їх в Україні може застосувати лише 41 господарство. Достатньо, щоб на полі працювало 15 чоловік.</p> <p>При використанні широкозахватних сіючих агрегатів не можна вийти у поле без електронної карти і приладів глобального позиціонування, системи супутникової навігації GPS з направляючим механізмом. При ширині захвату в 18-25 м обробляти ґрунт парально попередньому проходу надзвичайно складно, система ж супутникового зв'язку замінює механічний маркер. Та й фізично неможливо механізатору провести обприскування 1,0 тис. га чи посіяти 0,5 тис. га за день. Одна справа підключатися на розвотах, а інша — напружено вести агрегат постійно. Подібне обладнання досить коштовне, зарубіжне до дрібниць, без сервісного обслуговування не діятиме, тож країна потрапляє у довічну залежність.</p> <p>Різка зміна технологій вирощення польових культур на значних площах буде супроводжуватися і загостренням проблем сільського безробіття. Ці ж самі проблеми можуть виявитися й у галузі сільськогосподарського машинобудування.</p> <p>В Україні ще не стабілізувалося землекористування, знизилася культура землеробства, адже в основі екологічного контролю над бур'янами при no-till системі перш за все знаходиться система сівозмін та інші землеробські чинники (строки сівби, добрива, норми висіву та ін.). Характерно, що у 10-пільній сівозміні з одним і двома полями кукурудзи на зерно різна кількість і видовий склад бур'янів.</p> <p>І останній, прозаїчний недолік впровадження no-till систем: неготовність вітчизняних господарств до освоєння високотехнологічних процедур та обладнання. Рілля в Україні становить 33 млн. га. З них у фермерських господарствах знаходиться 3,4 млн. га, на одного власника припадає 72,3 га. Громадяни без фермерських господарств мають 11 млн. га, що, в середньому, складає 0,44 га на одну особу. На крупні ж господарства припадає 6,3 млн. га ріллі, з яких лише 41 господарство обробляє 422292 га, або, в середньому, по 10300 га на господарство.</p> <p>Отже, враховуючи застарілу матеріально-технічну базу, вкрай низьке фінансове забезпечення господарств та порушену стабільність землекористування, відчутних змін у системах обробітку ґрунту, за винятком підвищення темпів його мінімалізації переважно на основі використання вітчизняної техніки та інтегрованої системи захисту рослин, у найближчі роки не відбудеться. На основі проведених аналізів можна зробити висновок, що у перспективі no-till системи можуть бути поширеними в Україні на площі 600-700 тис. га, максимум, до 1 млн. га. З іншого боку, спонтанне широке впровадження no-till систем під впливом потужної, не завжди професійної реклами може призвести до значних, а головне, марних матеріальних витрат.</p> <p>У пресі з'являються висловлювання про те, що інститути не займаються впровадженням no-till систем. Хочу запевнити: це не так. У нас достатньо вчених, які не поступаються, а то й перевищують зарубіжних експертів у професіоналізмі. Наші вчені приймають активну участь у формуванні позитивної громадської думки відносно no-till систем. Проте потрібно виважено ставитися до зарубіжних інвестицій у вітчизняне землеробство. Дешева робоча сила та енергія, відсутність відповідальності за порушення екології — це приманки, які приваблюють капітал. Може статися так, що у нас залишиться техногенне навантаження на довкілля з усіма трагічними наслідками, а прибутки — за кордоном. До цього часу рушиться система землекористування, не вибудовуються сівозміни, немає кон'юнктури виробництва сільськогосподарської продукції, системного, всебічно зваженого підходу до формування структури посівного клину. Відтак, непродумані розпорядження посіяти то 3 млн. га ріпаку, то 8,0 млн. га озимих на зерно, то, взагалі, цілковите захоплення розширенням площ енергетичних культур для біопалива можуть призвести до подорожчання мінімум у два рази продовольчого кошика. </p>
40		
АГРО ПЕРСПЕКТИВА 5/2007		

Урожайність зернових в Україні і США, ц/га				
Культура	1940 рік		1990 рік	
	Україна	США	Україна	США
Пшениця	12,1	10,2	40,1	22,8
Жито	11,1	8,1	24,3	17,7
Кукурудза	16,3	17,9	38,3	73,6
Овес	12,1	12,9	26,5	19,5
Ячмінь	14,2	12,5	32,8	26,2

Юлія МИКИТЕНКО, «Агро Перспектива»

Світовий цукровий ринок являє собою сполучення вільного ринку з регульованими внутрішніми ринками окремих країн. Виробництво цукру зосереджене як у розвинених, так і у країнах, що розвиваються, а локальне регулювання спрямоване на те, щоб забезпечити конкурентноздатність і продовольчу безпеку. Найбільшим виробником бурякового цукру виступає Європа. До речі, ЄС традиційно виступав одним з найбільших експортерів цукру у світі, але, у зв'язку з реформою ЄС цукрової галузі, союз може перетворитися з експортера на імпортера...

Загальний валовий збір цукрового буряка в ЄС у 2005/06 МР зменшився на 1,6%. Виробництво цукру зменшилося на 2,7%, у той час як споживання зменшилося тільки на 1,1%. У зв'язку із представленою інформацією, сумарний імпорт країнами — членами ЄС у 2015/16 МР може досягти 3,6 млн. тонн цукру.

Країни, що вирощують цукрову тростину, постають перед необхідністю забезпечити зберігання та експорт величезних обсягів цукру кожного сезону. У той час, як виробництво (рафінування) білого цукру є досить енергоємним технологічним проце-

сом, найбільші виробники цукрової тростини експортують, в основному, цукор-сирець (вміст домішок у якому становить 2-4%), а не білий цукор.

Природно, що європейським виробникам бурякового цукру досить складно конкурувати з виробниками тростини з країн, що розвиваються, тому саме цукровий ринок у всіх країнах, де є власне виробництво, є об'єктом державного регулювання.

80% цукру, виробленого у світі, або споживається у місці виробництва, або обертається у рамках міждержавних довгострокових угод. Лише 20% обертається на світовому ринку, який, на відміну від локальних ринків, є вільним.

Світ цукру

Основними виробниками цукру з тростини є Бразилія, Куба, Таїланд, Австралія. США робить як буряковий, так і цукор із тростини. Збільшення світового виробництва цукру у даний період відбувається за рахунок більш швидких темпів зростання виробництва цукру із цукрової тростини. Спостерігається збільшення світових залишків цукру, причиною чого є перевищення виробництва у порівнянні з його споживанням, що, у свою чергу, призводить до зниження його ціни.

Найбільшими світовими експортерами цукру-сирцю виступають Бразилія, Австралія, Таїланд, Куба і Південна Америка. У ЄС цукор-сирець, що ввозиться із заморських департаментів Франції та Португалії, рафінують і потім вивозять. А найбільшими експортерами цукру у світі є Австралія, Бразилія, ЄС, Гватемала і Таїланд, сумарна торгівля яких становить 90% торгівлі цукром у світі, 52% з яких займає Бразилія.

Використання цукру як сировини для інших виробництв у світі поки що дуже незначне. Тільки у Бразилії та Таїланді використовується 1/3-1/2 кількості вирощуваної у цих країнах цукрової тростини (кілька десятків млн. тонн) для виробництва спирту (етанолу).

Джерело: USDA

	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Чехія	607	608	430
Латвія	73	77	70
Литва	145	136	90
Молдова	542	536	400
Польща	2,175	2,225	1,850
Словенія	41	65	0
Словаччина	253	287	200
Усього	3,836	3,529	3,040
Усього по ЄС-25	21,348	21,559	18,735

Баланс світового цукрового ринку, тис. тонн

	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Залишок на початок періоду	38452	33728	28945
Виробництво цукру	140726	144709	155166
Світовий імпорт	45002	44022	42817
Пропозиція в цілому	224180	222459	226928
Світовий експорт	47663	50691	47698
Споживання в цілому	142789	142823	146037
Залишки на кінець періоду	33728	28945	33193
Співвідношення кінцевих залишків до споживання	23,62%	20,27%	22,73%

Джерело: FAPRI

У Європі на спирт Францією і Німеччиною сумарно використовується усього близько 20 тис. тонн цукрового буряка.

Прогнозується, що виробництво цукру-сирцю в 2006/2007 МР у світі зросте на 4,9% попереднього рекорду, що оцінюється в 160,2 млн. тонн. А споживання даного продукту збільшиться тільки на 2% і складе 153 млн. тонн. Світові запаси цукру оцінюються в 7,2 млн. тонн. Найбільшим виробником цукру традиційно виступить Бразилія, де виробництво цукру збільшиться на 1,2%, ніж на рік раніше, і складе 33,1 млн. тонн.

У Індії виробництво цукру цього року оцінюється на рівні 22,8 млн. тонн, що на 18% більше, ніж роком раніше.

Прогнозується, що виробництво цукру у Китаї зросте до 11 млн. тонн, що на 22% більше, ніж роком раніше.

Світовий експорт цукру оцінюється в 48,1 млн. тонн, проти 46,7 млн. тонн роком раніше.

Найбільшим імпортером цукру виступить Росія, де виробництво власного цукру оцінюється у 3,5 млн. тонн.

Регулювання цукру

У країнах, де зосереджено виробництво цукру, уряд регулює свої внутрішні ринки для того, щоб забезпечити конкурентноздатність своїх виробників. Навіть такі країни, як Бразилія, Таїланд і Австралія, підтримують власних виробників цукру, незважаючи на традиційно низьку собівартість його виробництва. При цьому світовий ринок цукру залишається абсолютно вільним. Найбільш оптимальне регулювання ринку цукру застосовується в ЄС і США.

У ЄС застосовується квотування виробництва бурякового цукру. Розподіл квот здійснюється за схемою у такий спосіб: розмір максимальної квоти зафіксований для кожної країни — члена ЄС і визначається Європейською комісією.

Існує два типи квот: базова (квота А) і спеціальна (квота В). Квота А від-

повідає обсягам споживання цукру всередині країни, у той час, як квота В являє собою деяку процентну частку від квоти А. Спочатку квота В призначалася для стимулювання найбільш ефективних виробників, хоча насправді, зміст квоти В полягає в тому, що су-

бути реалізований на світовому ринку, хоча також може бути складований та використаний у наступний сезон у рамках квоти А.

Європейська комісія має право переглянути розмір квот у випадку невиконання країнами зобов'язань по квотах. З метою гарантії виконання квот виробники намагаються виробити більшу кількість цукру, за рахунок чого й утвориться цукор квоти З, обсяг виробництва якого в цілому по ЄС становить близько 1,7 млн. тонн.

У зв'язку із тиском з боку Бразилії, Австралії і Таїланду та твердої критики цукрової політики ЄС, Європейський союз був змушений переглянути програму реструктуризації цукрової галузі. У свою чергу, СОТ наполягала на більшій відкритості європейського цукрового ринку.

Результатом даних переговорів стала нова програма ЄС, складена за підсумками Гонконгської зустрічі, що

купна квота А+В (максимальна квота) відбиває рівень виробництва минулих років. Співвідношення квоти А і В досить сильно різниться для різних країн. Цукор, що вироблений понад максимальну квоту (цукор З) повинен

розрахована на кілька років, внаслідок якої протягом усього цього періоду фермери будуть одержувати по 64,2% від упущеного доходу. У країнах, де обсяг цукрової промисловості скоротиться більше, ніж у два рази, на

Ціни на цукровий буряк і цукор у 2006-2010 роках

Показники	У цей час	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010
Мінімальна ціна на цукровий буряк, EUR/тонна	43,60	32,90	29,80	26,70	26,33
Зміни, %		-23	-30	-37	-39
Застосовувана ціна цукру, EUR/тонна	631,9	505,5	458,1	410,7	404,4
Рекомендована ціна цукру, EUR/тонна		631,9	631,9	524,0	404,4

Джерело: ІЕД

п'ятирічний строк буде уведено 100%-ву компенсацію. З початку 2006 року ЄС установив для виробників цукру податок, за рахунок якого передбачається компенсувати фермерам прибуток, втрачений внаслідок зниження цін. Частина податку розподілиться і на виплату компенсацій виробникам, які змушені будуть покинути цукровий ринок або зайнятися виробництвом нового продукту, наприклад, виготовленням біоетанолового палива із цукрового буряка.

Дана реформа ринку цукру в ЄС передбачає зниження рекомендованої ціни на цукор у два етапи: з 2008/09 до 2009/10 МР — на 36%, з 631,9 EUR/тонна до 404,4 EUR/тонна.

Також передбачається зниження у 4 етапи мінімальної ціни на цукровий буряк за період з 2006/07 МР до 2009/10, загалом, на 38%, відповідно, з 43,63 EUR/тонна на 26,33 EUR/тонна. Більш поступове зниження цін на цукор, у порівнянні із цукровим буряком, дасть можливість виплачувати на другий рік максимальні доплати з реструктуризаційного фонду.

Намічено перехід з інтервенції цукру на приватне складування на 2010/11 МР. Квота на інтервенцію буде становити до 600 тис. тонн у рік. Ціна закупівлі буде становити 80% рекомендованої ціни.

Господарствам виплачують доплати, які становлять близько 65% зниження ціни на цукровий буряк. З кожним роком рівень доплати буде зростати — до повного зниження ціни на цукровий буряк у 2009/10 МР, у рік цей показник буде становити 1,542 млрд. EUR (ЄС 25).

Цукрова промисловість ЄС буде виплачувати реструктуризаційну оплату, що становить у 2006/07 МР 126,4 EUR, 2007/08 — 173,8 EUR, 2008/09 — 113,3 EUR/тонна цукру. Збільшення рівня оплати у другому та третьому році дає можливість кращого забезпечення реструктуризаційного фонду.

Реструктуризаційні виплати через промисловість і сільськогосподарські підприємства, EUR/тонна

2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
126,4	173,8	113,3	0	0

Джерело: ІЕД

У період з 2006/07 до 2009/10 МР Європейський союз має намір виділити виробникам цукру, які добровільно віддадуть свою виробничу квоту та перестануть робити цукор, одноразову доплату за кожну тону відданої квоти. Доплата буде проводитися за закриття цукрового заводу у перший і другий рік по 730, 625 і 520 EUR у третій і четвертий роки відповідно.

Розмір доплати може відрізнятися в кожній країні — члені ЄС за рахунок внутрішнього бюджету.

Доплата за здачу квоти і припинення виробництва цукру, EUR/тонна

2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
730	730	625	520	0

Джерело: ІЕД

21 країна ЄС сумарно може закупити 1,1 млн. тонн квоти за ціною 730 EUR/тонна. Уряд Євросоюзу збільшив обмеження закупівлі квоти на 100 тис. тонн, і ще по 10 тис. тонн для Греції, Іспанії, Ірландії, Литви, Угорщини, Португалії, Словенії, Словаччини і Фінляндії. 15% реструктуризаційних доплат, швидше за все, буде використано для потреб тих регіонів, де був закритий цукровий завод.

2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
109,5	109,5	93,8	78,0	0

Джерело: ІЕД

Проекти розвитку регіональної інфраструктури можуть бути дофінансовані на 100%, але за умови, що 20% фінансування проекту будуть внесені членами ЄС. Прогнозується, що експорт буде обмежуватися кількістю, передбаченою COT. До розробки даної програми було дозволено експортувати 1,273 млн. тонн цукру на рік.

Замість висновків

Реформа ринку цукру ЄС має значний вплив не лише на внутрішню економіку країни, а і на світову ситуацію на ринку цукру взагалі. Зважаючи на вищевикладене, необхідно зрозуміти одне — комісія країн — членів ЄС не мала ніяких альтернатив цій реформі. Перетворившись з експортера на імпортера, є небезпека, що ЄС втратить свою продовольчу безпеку на ринку цукру. Хоча, за допомогою зниження ціни на цукор і цукровий буряк, є перспектива зробити дану галузь більш конкурентоспроможною у порівнянні з виробництвом цукру з тростини. Але даний аспект шкодить виробникам, які не у змозі отримати гарний прибуток. Загалом, зумовлене

Ціна на цукор, USD/тонна

Умови поставки	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010
FOB	269	307	291	297	300
New York spot	483	476	477	477	473

Середні внутрішні ціни на цукор, USD/тонна

Країна	Ціна
Японія	1620
Франція	1367
Великобританія	1279
Австралія	981
США	948
Південна Африка	893
Казахстан	879
Швейцарія	761
Малаві	617
Україна	598
Росія	582
Аргентина	551
Індія	375
Бразилія	287

реформою зниження мінімальних цін на цукрові буряки частково буде компенсоване за рахунок стабільного приросту врожаю, послідовного планування виробництва, систематичного зниження загальних витрат господарюючого суб'єкта, подальшого існування нової системи ринку цукру, пов'язаної з поступовими компенсаційними виплатами.

За останні десять років цукробурякова галузь України втратила позиції світового лідера і опинилася в економічній кризі. Реформування ЄС може послужити гарним прикладом реструктуризації даного сектору економіки, використавши позитивні сторони даної реформи (значна тривалість дії), активізацію ринку цукру і відновлення його конкурентноздатності. Але необхідно оминати негативні наслідки. Основною метою реформування галузі буряківництва має бути подолання кризових явищ у цукробуряковій галузі, забезпечення її економічної стабілізації і подальшого ефективного розвитку на основі реструктуризації цукробурякового виробництва, його інтенсифікації і технічного переоснащення, створення привабливого інвестиційного клімату і передумов для виведення галузі на рівень передових країн світу, відновлення конкурентоспроможності та експортного потенціалу галузі, забезпечення економічної безпеки держави.

УКРАИНСКИЙ РЫНОК САХАРА

Свеклосахарная промышленность является одной из стратегически важных отраслей пищевой промышленности Украины. Она объединяет в себе производителей элитных и фабричных семян сахарной свеклы, а также семенные заводы, сахарные заводы и сервисные предприятия отрасли.

В последние годы Украина постепенно теряет статус крупного мирового экспортера сахара. Проблема снижения экспорта и роста импорта стала остро актуальной в 2000-2006 годах. В исследовании изложены оценки состояния сахарной отрасли в стране, история развития внешней и внутренней торговли сахаром за последние годы, произведен расчет потребления и балансов сахара в разрезе регионов и отраслей пищевой промышленности Украины.

МЫ ПРЕДЛАГАЕМ ПОНЯТЬ РЫНОК И ПРИНЯТЬ ПРАВИЛЬНОЕ РЕШЕНИЕ ДЛЯ РАЗВИТИЯ БИЗНЕСА

Основная тематика исследования:

- Сырьевая база
- Производство
- Потребление
- Экспорт/импорт
- Ценовые тенденции
- Балансы сахара

Емкость исследования — 62 страницы (+графики, +таблицы)

Стоимость исследования:

Для резидентов — 2500 гривен (с НДС)

Для нерезидентов — 500 USD

ОБРАЩАЙТЕСЬ В ОТДЕЛ ПРОДАЖ:

Тел.: +38 (044) 486-14-24, 487-29-27, 492-76-05

Факс: +38 (044) 494-48-89, 486-81-19

E-mail: obt@agroperspectiva.com, client@agroperspectiva.com

www.agroperspectiva.com

СОЛОДКО

Щорічне встановлення мінімальної ціни на цукрові буряки і цукор — пережитки «совка». Але влада звикла контролювати цей стратегічний ринок. І контроль явно не хоче втрачати. Проте кризова ситуація на ринку, зумовлена профіцитом цукру, вимагає змін.

Продавати цукор не зовсім вигідно, судячи з останніх перепитів на ринку. Цукрові заводи продають цукор по ціні 2100-2400 грн./тонна. А законодавством на цей маркетинговий рік встановлена мінімальна ціна 2850 грн./тонна. При цьому заводи сплачують податки, виходячи із мінімальної ціни. Зрозуміло, якщо заводи продають продукцію за цінами, нижчими встановлених мінімальних, то повинні сплачувати ще й штрафні санкції. Отже, зовсім незручно виробникам, в умовах перевиробництва цукру, цього року дотримуватися норм закону. Щоб полегшити загальну ситуацію, цукровики попросили мораторій на дію мінімальних цін на цукор до 1 вересня цього року. Але в результаті отримали іншу схему.

Сталосся не так, як бажалося...
Тема повної відміни поняття «мінімальної ціни» на ринку цукру (як, до речі, і на ринку зерна) одразу ж була зам'ята. Чомусь народні депутати не звернули увагу на пропозиції Мін-агрополітики про повне скасування поняття мінімальної ціни та надання ринку можливості самостійно розвиватися. Вони одразу ж почали розглядати інший законопроект, у якому йдеться саме про надання Кабміну права регулювати мінімальні ціни на цукор і цукрові буряки у залежності від кон'єктури ринку протягом маркетингового року. І саме цей парламентський законопроект був схвалений як аграрним комітетом Верховної Ради,

так і самою Радою. Таким чином, Кабінету Міністрів надали вищезазначене право. І тепер ціни на ринку можуть змінюватися за волею Кабміну. Нардепи вважають, що надання Кабміну права коректувати мінціни на цукор та буряки є виправданим кроком. Адже раніше влада не могла оперативно та адекватно реагувати на зміну кон'єктури ринку цукру протягом маркетингового періоду. Зараз потрібен чіткий механізм процедури такого коригування цін. Голова «Укрцукру» Микола Ярчук оцінює зміни як позитивні, проте недостатні. Він стоїть на позиції: «краще щось, аніж нічого». Але й побоюється при цьому. Просто досі ще всі пам'ятають, як Кабмін регулював ринок зерна — аж до введення квотування та ліцензування експорту. Ярчук каже: «Ми стоїмо на позиції, щоб поняття «мінімальної ціни» взагалі було ліквідовано. Цю пропозицію будемо вносити вже для врахування та прийняття у законі. Будемо також наполягати на використуванні тільки інтервенційної ціни, яка передбачена законом про державну підтримку товаровиробників. Я вважаю, що ця пропозиція буде врахована і прийнята вже до нового маркетингового року. А у зв'язку з тим, що спостерігається тенденція надвиробництва, ми взагалі пропонуємо змінити в цілому ціноутворення у цукробуряковому комплексі. До цього питання, як я вже раніше заявляв, необхідно підійти кардинально. Поняття мінімальної ціни на буряк не повинно бути. Ціна повин-

на формуватися у залежності від умов, які диктує ринок». Як бачимо, Ярчук відстоює позицію практиків ринку — його гравців. Адже більшість компаній-виробників цукру хочуть бачити саме такі зміни у законодавчому регулюванні цукрового ринку.

Винуватці й винуваті
Завжди чиновники залишаються «крайніми» у прийнятті законів, або у невчасному втручанні тощо. І у даній ситуації можна подумати, що нардепи не хочуть впроваджувати ринкові механізми регулювання ринку. У контексті такої ситуації закрадаються думки про те, що занадто солодким став цукровий ринок для депутатів, якщо вони аж ніяк не хочуть втрачати над ним контроль. А встановлені мінімальні ціни на продукти, безперечно, є механізмами регулювання ринку. І ці механізми знаходяться у руках влади. І так було завжди.

Але з іншого боку, чиновники поки що можуть бути просто не готовими практично відмінити мінімальні ціни на цукор та цукрові буряки. Наприклад, така ж халепа відбувається з ринком землі сьогодні. Нагадаю, народні депутати вже котрий рік поспіль не можуть зняти мораторій на вільний продаж земель сільськогосподарського призначення через неспроможність ухвалення потрібних для цього законів.

Але є ще й третій варіант — опікування влади над «маленькими», тобто, дрібними господарствами, які зай-

маються вирощуванням буряків і прагнуть їх збувати за пристойними цінами. Проведемо аналогію з ринком зерна. Відомо, що трейдери або інші учасники, які є останнім елементом ланцюжку виробництво-реалізація (тобто, продавці), завжди прагнуть до економії на закупівлі товару. Це є нормальним для їхнього бізнесу. До того ж, абсолютно зрозумілим. Але виробник при цьому страждає. Тому йому вигідніше, коли є законодавчо затверджена ціна. У такому разі виробник завжди знає, яку суму отримає за 1 тону виробленого продукту. Так само все й на ринку цукру. До того ж відомо, що цукрова галузь — надзвичайно затратна. Тож цукровиробнику завжди краще працювати, якщо він вже знає остаточну «свою ціну». То, може, у цьому і полягає камінь спотикання проблеми ринку цукру?

Влада завжди робила поступки тим, хто відстає на ринку. А відстають дрібні господарства. Натомість, як здається, у таких умовах великим прибутковим компаніям також було б досить складно працювати. Більше того, їм доводиться розриватися поміж двох вогнів. По-перше, працювати у межах закону (купувати та продавати продукт за ринковими мінімальними цінами), що призводить до збитковості їхньої діяльності. Або ж, по-друге, шукати об'їзні шляхи.

Але, в цей же час, на сьогодні очевидно, що відміна мінімальних цін вигідна, у першу чергу, великим виробникам цукру. Більше того, коли більшість вважає, що ситуація на ринку цукру критична або кризова, вони — провідні гравці ринку — тільки радіють цьому.

Відомо, що наразі всього сім операторів ринку виробляють 43% загальної кількості цукру. Це такі компанії, як ТОВ «Українська продовольча компанія», група компаній «Укррос», ТОВ «Астарта-Київ», ТОВ «Євросервіс-Україна», ЗАТ «Дубноцукорагро», ТОВ «Інвестагропродукт», ТОВ «Інсахарпром-К». Інші цукрові заводи суттєво не впливають на ринок.

Отже, представники компаній вважають, що після впроваджених змін (надання Кабміну права регулювання мінімальних цін на цукор та цукрові буряки), доля цукрових квот буде перерозподілена між провідними компаніями-гравцями на ринку, тобто, між ними. Наприклад, за словами Дмитра Барінова, голови компанії «Інсахарпром-К», ситуація на ринку хоча і «є нестабільною, проте, у деякій мірі, сприятливою для провідних компаній». Барінов упевнений, що «у цьому сезоні багато дрібних товаровиробників будуть

змушені залишити ринок цукру через власну неконкурентоспроможність, а їхня квота буде перерозподілена між найбільш потужними гравцями ринку» (тобто, вищезазначеними сімома компаніями). Саме ж прийняття законопроекту Барінов оцінює нейтрально: «У принципі, ця міра не призведе до значних змін, хоча і є кроком назустріч ринку. Я вважаю, що лише інтервенційні ціни, передбачені законодавством, мають право на існування на цьому ринку».

Цю думку поділяє і голова компанії «Укррос» Сергій Федоренко. «Мінімальні ціни взагалі не потрібні нікому. Вони є своєрідним гальмом ринкових механізмів, які мають розвиватися. Необхідно взагалі відмовитися від них і орієнтуватися саме на ринкову ситуацію. Реальну. А наразі через ці мінціни є проблеми з реалізацією товару. Положення законів слід виконувати. Але ж вони не раціональні! Ринку потрібна лише інтервенційна ціна та такі ж механізми регулювання», — каже Федоренко.

Є ще один бік медалі, або ж її реверс. Незабаром Україна вступить до Світової організації торгівлі. А ринок цукру, як і більшість інших ринків, не готовий до цього. І якість вітчизняного товару вдвічі гірша, і українські механізми регулювання ринку неприйнятні для європейців. До того ж вітчизняну цукрову галузь, як і усі інші сфери сільського господарства, потрібно піднімати та розвивати. А це можливо лише за рахунок інвестиційних коштів. І знову ж таки, існуючі «ринкові» механізми не сприятимуть залученню цих коштів. А якщо помріяти, то за рахунок цих коштів можна було б завантажити ті потужності, які наразі простоюють, а замість різати заводи на метал — відновити або реорганізувати їхню роботу. Або ж, врешті решт, можна було б вже більш реально подивитися на проблему виробництва альтернативних джерел енергії та біологічних видів палива.

Таким чином, кожний шукає свого. Якщо на користь лідерів ринку відміна мінімальних цін та отримання більших квот, то це аж ніяк не до вподоби дрібним виробникам. А влада або ж відстоює дрібних, або ж... Напевно, як вже склалося у нашій країні, за кожним цукровим заводом чи іншим об'єктом ринку стоять досить «високі» люди.

Отже, депутати віддали на відкуп уряду ціни на цукор. З якоїсь причини влада вперто не хоче відпускати цукор у вільне плавання на ринку. Хоча, можливо, це й на краще.

«ІНСАХАРПРОМ-К» ВИПУСТИВ ОБЛІГАЦІЇ НА 50 МЛН. ГРН

Компанія «Інсахарпром-К» (м. Одеса), що входить у десятку найбільших виробників цукру в Україні, випустила облігації на 50 млн. грн. Вилучені засоби власники витратять на придбання земель і вирощування буряка. За рахунок власної сировини «Інсахарпром-К» завантажить потужності своїх підприємств, які у минулому сезоні працювали лише наполовину.

«Наші цукрові заводи можуть переробляти 1-1,2 млн. тонн цукрового буряка у рік, а торік переробили всього 620 тис. тонн», — сказала директор по економіці і фінансам компанії «Інсахарпром-К» Алла Малухіна. За її словами, до останнього часу весь буряк на переробку компанія купувала у фермерів. Однак цього року були придбані 6,3 тис. га землі для вирощування буряка, і крім того, у 2009-2010 роках компанія планує довести площі орендованих земель до 50 тис. га.

«Ми ставимо задачу цілком забезпечувати своє виробництво власною сировиною», — підкреслила Алла Малухіна.

У поточному році частка власної сировини у переробці «Інсахарпром-К» складе 15-20%. Президент «Інсахарпром-К» Дмитро Барінов прогнозує, що цього року виробництво цукру залишиться на минулорічному рівні — близько 74 тис. тонн. «Зараз ринок дуже нестабільний, тому ми не будемо збільшувати виробництво — зміцнюємо довгострокову конкурентноздатність нашої компанії», — говорить він.

Крім вилучених засобів компанія вкладає і власні гроші — загальний обсяг інвестицій складе 63,2 млн. грн. «Інсахарпром-К» працює на цукровому ринку з 2000 року. Володіє Заплаським, Котовським і Краснознаменським цукровими заводами.

Рентабельність цукрових буряків у 2006 збільшилась до 11%

Рентабельність виробництва цукрових буряків у 2006 році збільшилась до 11%. Про це повідомив Державний комітет статистики.

У порівнянні з 2005 роком рентабельність виробництва буряків виросла в 2,3 рази. Собівартість виробництва 1 тонни буряка в 2006 році становила 150,8 грн.

Усього аграрії продали буряків на суму 1859,7 млн. грн.

У 2006 році врожай цукрового буряка склав 22,3 млн. тонн, проти 15,47 млн. тонн у 2005.

НЕ ЯЛОВИЧИНОЮ ЄДИНОЮ...

Внутрішній ринок м'яса, як ми вже згадували, переживає не найкращі часи. Споживачі, а мова переважно йде про українців, любляють свинину та сальце, і тому особливо болісно реагують на будь-які зміни ціни на цей вид м'яса. Аби задовольнити попит на внутрішньому ринку, компанії завозять до України свинину, хоча ще донедавна українське сало експортувалося...

Про експорт та імпорт

Починаючи з 2005 року, Україна до-сить жваво завозить живих свиней. Зокрема, у 2005 імпорт живих свиней зафіксовано у обсязі 12235 тонн живої ваги, і свинина, вироблена вже з цих імпортованих свиней, була конкурен-тоспроможна по ціні з українською свининою, а точніше, ще й на кілька гривень її дешевше. Водночас ззна-чимо, що у 2004-2005 роках в Украї-ні спостерігалось стрімке зростання цін на всі види м'яса. Але саме на ці роки припадають досить високі обсяги експорту свинини — 7,8 тис. тонн у 2004 році і 6,6 тис. тонн у 2005. Прак-тично єдиним імпортером української свинини виступала Росія. Невідомо, як Росія купувала у 2005 році такий доро-гий український товар, коли на ук-раїнському ринку оптові ціни на сви-нину в напівтушах складали 16,7-18,9 тис. грн./тонна.

При цьому 94% поставок свинини з України у 2005 році припало на блочну жилаву морожену свинину, яка, в принципі, повинна була бути більш дорожчою, ніж напівтуші. Ймовірніше за все, з країни постачалась готова продукція, вироблена за давальниць-кими контрактами. Останні поставки свинячих напівтуш з України були

відмічені на початку травня 2005 року. При цьому середні ціни на даний то-вар склали 2480-2600 USD/тонна DDU Москва, що, у перерахунку на «укра-їнську» ціну, давало приблизний рівень 14,4-15,2 тис. грн./тонна, що дає змогу більш-менш твердити, що це бу-ли останні випадки експорту дійсно ук-раїнської свинини з території України, якщо тільки ці напівтуші не були ви-роблені з попередньо імпортованих живих свиней з Польщі. У 2006 році експорт свинини з України склав лише півтисячі тонн. При цьому 250 тонн ук-раїнські компанії встигли вивезти в Росію до 20 січня, коли було встанов-лено повну заборону на поставки м'яса з України. У вересні-грудні мину-лого року було налагоджено поставки даного товару до Білорусії. Експорту-валась, як і раніше, блочна свинина, як готова продукція, вироблена за да-вальницькими контрактами.

У 2004 році імпорт свинини склав 49,2 тис. тонн, тоді як промислове її ви-робництво в Україні склало 107,1 тис. тонн. Вітчизняні виробники свинини просто волали про засилля імпоротної свинини на українському ринку. Їхні слова були почуті, і весною 2005 року було відмінено пільги ВЕЗ, через які переважно й імпортувався даний то-

вар. Що ж відбулося далі? У тому ж 2005 році з 17 серпня було відмінено високі ввізні мита (пільгова ставка — 1 EUR/кг, повна ставка — 2 EUR/кг) та введено у дію нові у розмірі 10%, але не менш 0,6 EUR/кг (ЗУ №2775-IV від 07.07.05 р.), що сприяло збереженню високих обсягів імпорту мороженої свинини у наступні місяці. У 2005 році імпорт свинини склав майже стільки ж, як і в попередньому році — 46,5 тис. тонн. При цьому до даного імпорту свинини, як вже згадувалося раніше, додався імпорт живих свиней, з яких додатково було вироблено приблизно 8 тис. тонн свинини. У наступному 2006 році імпорт свинини залишився приблизно на тому самому рівні — 47,2 тис. тонн. Оскільки ставки мит на імпорт свинини залишились досить ви-сокі, а пільги на імпорт товарів у ВЕЗи було відмінено, тоді як попит на дану продукцію всередині країни продов-жував існувати при рекордно високих цінах на неї, компанії-імпортери пішли двома шляхами для задоволення по-питу. Одна група продовжувала імпорт даного товару за давальниць-кими контрактами, тоді як інші на ос-нові судових рішень продовжили імпортувати даний товар до ВЕЗів зі сплатою лише ПДВ. На відміну від яло-

вичини, до України імпортується дуже широкий перелік товарних позицій свинини. У 2006 році 64% імпорту ста-новили напівтуші, 21% — обвалене м'ясо свиней (тримінг, шії, лопатка), 3% — корейка, 3% — задня частина свинячої напівтуші, 2% — середня час-тина напівтуші, 2% — передня части-на. Середня задекларована вартість імпоротної свинини минулого року склала 1512 USD/тонна. Отже, виходя-чи з цього, орієнтовна оптова ціна на імпортну свинину мала б скласти 13,9 тис. грн./тонна без заробітку трей-дера. У той же час вартість вітчизняно-го товару становила 16-17,5 тис. грн./тонна на початку року, та 12 тис. грн./тонна — у кінці року. До падіння цін на вітчизняну свинину долучилося й зростання виробництва даного виду м'яса у країні. У 2006 році промис-лове виробництво свинини зросло до 127,6 тис. тонн, що на 50% більше, ніж попереднього року.

Звичайно, таке зростання пропо-зиції імпоротної свинини по вищезазна-ченим цінам сприяло зменшенню по-питу на вітчизняну свинину, тоді як пропозиція живих свиней на забій, на-впаки, збільшилась. Така ситуація при-звела до того, що вже у березні поточ-ного року закупівельні ціни на свиней впали до рівня 5,50-6,00 грн./кг живої ваги у східних областях, та 4,50-5,50 грн./кг живої ваги — у західних облас-тях. Оскільки одночасно на початку року зросли ціни на основні види фу-ражних зернових, то це призвело до зростання ціни комбікормів на 40-50%. Крім того, зросли ціни на енергоносії (вартість газу з 1 січня 2007 року збільшилась на 40%). У собівартості м'яса комбікорми та енергоносії ста-новлять 70-80%. Таким чином, це при-звело до зростання собівартості ви-робництва м'яса, зокрема, свинини. Згідно з даними експертів ринку, собівартість виробництва свинини має бути у межах 4-4,5 грн./кг в Україні.

Про ліцензії

Така ситуація у березні призвела до спільного звернення галузевих асоціацій (Союзу птахівників України, Всеукраїнської спілки сільськогоспо-дарських підприємств, корпорації «Тваринпром») до керівництва держа-ви з вимогою вжити заходів щодо ліквідації «кризи» у галузі. У свою чер-гу, профільне міністерство пообіцяло ініціювати антидемпінгове розсліду-вання щодо дешевої продукції і вжити заходів для припинення нелегального ввезення м'яса та м'ясопродуктів до України, стимулювати виробництво конкурентоспроможної продукції.

Стосовно обіцянок Мінагрополіти-ки ініціювати антидемпінгове розслі-дування, цікаво нагадати, що після

відміни ліцензування експорту м'яса у 2006 році Кабмін ввів ліцензування імпорту м'яса та м'ясопродуктів. Дане ліцензування має місце й у 2007 році. При цьому до процесу знову включено ті ж самі державні установи: Міністер-ство аграрної політики надає дозвіл на отримання ліцензії на імпорт м'яса у Міністерстві економіки, яке, в свою чергу, вже видає суб'єкту ЗЕД ліцензію на імпорт продукції, згідно наймену-вань і кількості, зазначеної у дозволі Мінагрополітики, а ДМСУ перевіряє наявність даної ліцензії у суб'єкта ЗЕД у момент розмитнення товару. Таким чином весь легальний імпорт м'яса знаходиться під пильним контролем того ж Мінагрополітики, яке знає, у якій кількості та за якими цінами імпортується м'ясо до України. Як вже було сказано, Мінагрополітики надає дозволу на отримання ліцензій на імпорт, тобто, воно не проти завезен-ня даної кількості м'яса за «демпінго-вими» цінами, проти якого водночас збирається проводити антидемпінгове розслідування. Вочевидь, успіх ліцен-зування імпорту 2006-2007 років такий самий, як і у ліцензуванні експорту 2004-2005 років — ніякий, а мета не-зрозуміла. Але у всіх є робота — чи-новники перевіряють документи на відповідність чомусь, а менеджери компаній, відповідно, готують доку-менти, щоб вони чомусь відповідали. Страждають, знову ж таки, безпосе-редні виробники свинини, а ними в Ук-раїні до цих пір є переважно приватні господарства, які у 2004 році продава-ли свиней по 6,5-7,9 грн./кг живої ваги, і по 9,5-11,1 грн./кг живої ваги у 2005, а цього року ціни впали до рівня 4,5-5,5 грн./кг живої ваги. Напевне, це сприяло зниженню роздрібних цін на свинину в Україні, чого влада без-успішно намагалась добитись у 2004-2005 роках, однак цього не відбулось.

Тобто, зниження закупівельної ціни на живу вагу на 5 грн./кг, з 2005 року до 2007, дало зниження серед-ньої роздрібною ціни на свинину на 1,6 грн./кг. Це підтверджує, що рівень роздрібних цін на «готову» продукцію, а саме свинину, так само, як і у випад-ку з яловичиною, дуже мало залежить від коливань закупівельних цін на жи-вих свиней. Розрив середніх оптових і

Середні роздрібні ціни на свинину на продринках, за даними «Аграріки», грн./кг

Роки	Ціна
2004	17,6
2005	22,6
2006	23,0
2007, січень-березень	21,0

середніх роздрібних цін на напівтуші також вражає.

Отже, падіння закупівельних цін на живу вагу на 5 грн./кг, у період з 2005 року по березень 2007, дало падіння оптових цін на 7,6 грн./кг, що є, в прин-ципі, обґрунтованим, оскільки на ви-робництво 1 кг свинини потрібно 1,4-1,5 кг живої ваги свиней, тобто, теоре-тично, падіння закупівельних цін на 5 грн./кг має відповідати падінню опто-вих цін на свинину в напівтушах при-близно на 7-7,5грн./кг. Залишається таємницею формування роздрібних цін на м'ясо в Україні.

Що стосується вживання заходів Мінагрополітики для припинення не-легального ввезення м'яса та м'ясо-продуктів до України, то невідомо, яких ще заходів можна вжити з даного питання після стількох років боротьби з чистою контрабандою, відміною пільг з імпорту товарів до ВЕЗів, постійними змінами законодавства щодо давальницьких операцій та вве-денням ліцензування імпорту м'яса та м'ясопродуктів, проведенням пе-ревірок м'ясопереробних підприємств різними видами силових структур.

Середні оптові ціни на свинину (напівтуші) , за даними «Аграріки», грн./тонна

Роки	Ціна
2004	11200-13100
2005	16700-18900
2006	15900-17400
2007, січень-березень	10000-10500

М'ЯСО БІЗНЕС	50	АГРО ПЕРСПЕКТИВА 5/2007	<p>Тим часом на початку квітня поточного року Мінагрополітики оприлюднило проект постанови «Про тимчасову заборону ввезення окремих товарів на давальницьких умовах». При цьому проектом постанови пропонується тимчасово, до 31 грудня 2007 року, обмежити ввезення на митну територію України м'ясосировини — товарів групи 02 згідно УКТ ЗЕД, з метою подальшого їхнього використання у операціях з давальницькою сировиною. Згідно з прогнозом Мінагрополітики про соціально-економічні та інші наслідки від прийняття даного акта, реалізація положень проекту створить сприятливі умови для зміцнення тваринницької галузі, покращення соціального стану на селі, забезпечить споживача якісною вітчизняною продукцією, продовольчу безпеку державі. Також прийняття і реалізація проекту постанови «Про тимчасове обмеження ввезення окремих видів давальницької сировини на митну територію України» не потребує додаткових фінансових витрат.</p> <p>Метою прийняття постанови ставиться забезпечення продовольчої безпеки держави та захист вітчизняного товаровиробника м'ясної продукції. Згідно пояснювальної записки до проекту постанови, а саме, у розділі обґрунтування необхідності прийняття даного акту, Мінагрополітики зазначає, що за даними Держкомстату, у 2006 році середні закупівельні ціни, включаючи ПДВ, на вітчизняну велику рогату худобу, реалізовану всіма категоріями господарств переробним підприємствам, становили 5527 грн. за тонну живої ваги, на свиней — 8326 грн., на птицю — 6020 грн., або знизились, у порівнянні з 2005 роком, відповідно на 15%, 19% і 8%, внаслідок чого товаровиробники втратили минулого року 745 млн. грн. Тенденція зниження закупівельних цін на м'ясо у поточному році, за інформацією Мінагрополітики, поглиблюється. Так, у січні цього року ціни на велику рогату худобу і свиней, реалізованих сільгосппідприємствами по всіх каналах, знизились, проти січня 2006 року, відповідно на 21% і 28%, та становили лише 4937 і 6788 гривень за тонну живої ваги.</p> <p>Знову ж, згідно даних пояснювальної записки Мінагрополітики, у цілому за 2006 рік імпортовано 231 тис. тонн м'яса та харчових субпродуктів, що становить 13% до загального обсягу вітчизняного виробництва. Із загальної кількості імпортованого у 2006 році м'яса — 66% (152 тис. тонн) завезено м'яса та субпродуктів свійської птиці, вартістю 2156 грн./тонна, 25% (47 тис. тонн) — свинини, вартістю 3617 грн./тонна, та 8% (19 тис. тонн) — яловичини, вартістю 4118 грн./тонна. М'яса свійської птиці, у вигляді половинок і четвертинок, імпортовано 83 тис. тонн (55%), митною вартістю 2577 грн./тонна, птиці обваленої — 21 тис. тонн, по 1869 грн./тонна, спинок, ший — 7 тис. тонн, по 1189 грн./тонна, іншого — 36 тис. тонн, по 1417 грн./тонна.</p> <p>З вищенаведеного можна зробити наступний висновок: імпорт, який складає лише біля 1/10 загального виробництва м'яса в Україні, призвів до обвалу внутрішніх цін на вітчизняне м'ясо на 8-19%. Невідомо тільки, що ж це за ситуація така на внутрішньому ринку, коли порівняно невеликий обсяг імпорту може обвалити закупівельні ціни на худобу та птицю. Таке може бути лише на ринку, де зовсім відсутній попит і велика пропозиція товару, а тому надходження на нього ще й такої кількості імпорту призводить до колапсу цін. В Україні пропозиція вітчизняного м'яса яловичини весь час зменшується, а пропозиція свинини і м'яса птиці лише кілька років, як зростає, тоді як попит на дані товари дуже зріс, що доводять стабільні роздрібні ціни на м'ясо. Тобто, цей варіант причини обвалу цін не дуже вірний. Другою причиною називаються ціни на імпортований товар, які становлять 2-4 грн./кг. Однак невідомо, де можна купити в світі курячі половинки та четвертинки за 2,6 грн./кг, з доставкою до України, тоді як лише їхня собівартість становить</p>	М'ЯСО БІЗНЕС	
			51		
			АГРО ПЕРСПЕКТИВА 5/2007		

<p>нення такої давальницької сировини. Це правило не поширюється на операції з підакцизною давальницькою сировиною та підакцизною готовою продукцією. Зважаючи на це, можна зробити висновок, що, оскільки м'ясо та можлива готова продукція з нього не є підакцизними товарами і класифікуються у 1-24 групах УКТ ЗЕД, то вся готова продукція з м'яса, вироблена за давальницькими контрактами у 2006-2007 роках, мала б бути вивезена за межі митної території України, тобто, сплати ввізного мита на ввезену давальницьку сировину не повинно було відбутись. З цієї причини задекларовані на митниці ціни на давальницьку сировину не мають великого значення. Однак, згідно вищезазначеної інформації Мінагрополітики по даним Держмитслужби України, обсяг готової продукції, який було вивезено з території України у 2006 році, становить лише біля 16% від ввезеного обсягу давальницької сировини.</p> <p>Такий невеликий обсяг вивезення можна пояснити двома причинами. Перша, якщо при виробництві готової продукції втрати (відходи) становлять 84% сировини, яка використовується. Виникає питання: навіщо везти 78 тис. тонн м'яса, тобто, нести витрати на придбання і транспортні витрати, якщо потім 66 тис. тонн піде у відходи, оскільки готова продукція, яка виробляється з тих видів м'яса, що завозяться до України, не може бути і не є настільки дорогоцінною, щоб покрити такі затрати (звичайно, це ковбаса, корм для тварин і т.п.). Однак сенс є, оскільки, згідно вищезгаданого ЗУ «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах», відходи, що залишилися після переробки давальницької сировини, у разі їх реалізації на митній території України, підлягають обкладенню ввізним митом, іншими податками та зборами, що справляються при ввезенні аналогічних відходів відповідно до законодавства. Сплата зазначених податків та зборів провадиться покупцем відходів, який оформляє ввізну вантажну митну декларацію (без фактичного ввезення товару до країни, оскільки він уже в Україні). За письмовою згодою іноземного замовника відходи, що залишилися після переробки давальницької сировини, можуть бути вивезені у порядку, встановленому ДМСУ. Тобто, у даному випадку невідомо, до чого привірюються 66 тис. тонн відходів після переробки 78 тис. тонн окорочків, напівтуш, інших частин туш та тушок ВРХ, свиней, птиці; і по якій ціні, відповідно, їх розмитнують, якщо ціна ввезення давальницької сировини, яка ще не стала «відходами», знаходилась на рівні 2-4</p>	<p>грн./кг. Певно, копійок п'ятдесят. Якщо додати ще сарказму — слід невдовзі чекати появи у пресі статей з заголовками на кшталт «Україну завалюють м'ясними відходами».</p> <p>Другим поясненням може бути звичайне невивезення готової продукції, що є порушенням вищезгаданого закону про давальницькі операції, а стаття 9 даного закону каже, що порушення норм цього закону та інших актів законодавства під час здійснення операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах тягне за собою відповідальність згідно із цим законом та іншими законами України. Тут виникає кілька моментів. Відповідно до існуючого законодавства, однією з умов, щоб контракт, де давальницькою сировиною є м'ясо, яке класифікується у 1-24 групах УКТ ЗЕД, був визнаний давальницьким, потрібно в умовах контракту просто зазначити, що вся готова продукція вивозиться за межі території України (що і робиться), тобто, проблем з отриманням визначення операції як такої, що належать до операцій з давальницькою сировиною, тут не постає.</p>	<p>про фактичне перетинання готовою продукцією митного кордону України. Тобто, якщо готову продукцію не вивезено з митної території України, то виконавець і не повинен мати копії вивізної вантажної митної декларації з відміткою митниці про її вивезення. Є чутки, що тут є розбіжності між наявністю таких копій ВМД з відміткою про вивезення та статистикою про обсяги вивезення. Однак, у принципі, тут також проблеми — сплатити за вже ввезену давальницьку сировину ввізне мито неважко, оскільки, як пам'ятаємо, ціни на неї при ввозі були 2-4 грн./кг. Згідно статті 8 «Облік і статистична інформація про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах» ЗУ «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах», органи ДМСУ, ДПА лише ведуть облік поточних операцій з давальницькою сировиною і щомісяця подають оперативну інформацію про це місцевим органам державної статистики, яка далі обліковується та опубліковується Державним комітетом статистики України. На цьому кон-</p>	
	<p>Далі невивезення готової продукції тягне за собою необхідність сплати вписаного векселя на ввезення давальницької сировини для виготовлення даної готової продукції на користь державної податкової служби, оскільки підставою для погашення векселя (письмового зобов'язання) є подання українським виконавцем органів державної податкової служби за своїм місцезнаходженням копії вивізної вантажної митної декларації, з відміткою митниці, яка здійснила митне оформлення готової продукції,</p>	<p>троль за даними операціями завершується, тобто, не визначено, хто буде відслідковувати порушення норм цього закону та інших актів законодавства під час здійснення операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах, які тягнуть за собою відповідальність згідно із цим законом та іншими законами України.</p> <p>Як резюме стосовно проекту постанови про тимчасову заборону використання м'яса у давальницьких операціях, можна сказати наступне. Черговий раз, замість більш складного</p>	

М'ЯСО БІЗНЕС	Ярослав ГОРОВИЙ, «Агро Перспектива»		М'ЯСО БІЗНЕС	
	<h1>М'ЯСНА ХИМЕРА</h1> <p>Із вітчизняним м'ясним ринком коїться щось фантасмагоричне. М'ясовиробники, вирощуючи свиней та худобу у традиційно не по-новому обладнаних комплексах, вже майже серйозно говорять про те, що найбільш зручно пустити все поголів'я під ніж, аби не терпіти далі збитків. Водночас виробники звинувачують м'ясокомбінати у надприбутках. М'ясокомбінати, у свою чергу, показують пальцями на перекриті для експорту східні кордони та переповнені склади і розводять руками. Мовляв, не маємо можливості підняти закупівельну ціну м'яса, бо продукцію нема куди подіти...</p>			
	<p>Микола ПРИЩЕПОВ, свиновод, Крим</p> <p><i>Від великої кількості завезеного м'яса закупівельна ціна за кілограм у Криму впала до 8-9 гривень, у окремих районах — до 7 грн., на сало — до 1-2 грн. Живих свиней приймають взагалі по 5 грн./кг. Проте навіть за такими цінами продукцію не всюди можна здати. Наприклад, нещодавно я намагався реалізувати свою свинину одному з комбінатів — отримав відмову. Я переконаний, що переробники від такого стану справ мають надприбутки, у них вихід м'яса — по 120% на вареній ковбасі та до 160% — на вирізці. Собівартість м'яса у моєму господарстві 7,5-7,7 грн./кг, і це тільки щоб виростити. Забити свиню теж коштує грошей, на одну голову я витрачаю близько 80 грн., тому до 7,5 слід ще додати гривню. Отже, виходить собівартість 8,5 грн./кг живої ваги. Робочим плачу по мінімуму, енергоресурси подорожчали... Рік-півтора тому було трохи краще, за той час наростив поголів'я до 1100 свиней. Що робити з ними зараз — хтозна. Хоч кидай цей свинарник та виганяй худобу в поле. Чому б не зробити, як у всіх цивілізованих країнах, запровадивши державне регулювання цього процесу? Держава ж, натомість, самоусунулась, бірки поросятам на вуха навісила, замість того, щоб нормально відрегулювати закупівельну ціну. Щоправда, уряд врешті-решт запровадив заборону імпорту давальницького м'яса до вересня. Але ж контрабанди навезли стільки, що вистачить і до вересня, і навіть довше. Про вступ до СОТ я й згадувати боюсь, нам, тваринникам, тоді взагалі «гаплик» прийде. Щоб стан справ хоч трохи нормалізувався, я вважаю, спершу необхідно заборонити ввіз м'яса. Далі. Зараз є тенденція до створення боєнь для сертифікованого забою м'яса на продаж. Тому конче необхідно, як на мою думку, встановити біля цих боєнь пункти прийому м'яса за фіксованою ціною. Закуповувати у селян за цією ціною, переробникам продавати дещо дорожче, пускаючи прибуток на підтримку та облаштування самої бойні. Бойні справді потрібні, адже ці «мандрівники» з причепами скуповують м'ясо за безцінь, багато хто віддає.</i></p>			
АГРО ПЕРСПЕКТИВА 5/2007		54		
Якщо орієнтуватись на різного роду заяви виробників, м'ясокомбінатів, високопосадовців, то імпортного м'яса — легального, напівлегального і, напевне, зовсім вже контрабандного — навезли стільки, що вистачить на довгі місяці ситого існування всієї нації. Навіть держава, виступаючи у ролі арбітра, втрутилась. Хоча, як вважає дехто, і з запізненням, але ж увела заборону на ввіз м'ясосировини на давальницьких умовах до вересня поточного року. Навіть Президент відірвався від нагальних державних справ та написав прем'єр-міністру відповідного листа.		Якщо орієнтуватись на різного роду заяви виробників, м'ясокомбінатів, високопосадовців, то імпортного м'яса — легального, напівлегального і, напевне, зовсім вже контрабандного — навезли стільки, що вистачить на довгі місяці ситого існування всієї нації. Навіть держава, виступаючи у ролі арбітра, втрутилась. Хоча, як вважає дехто, і з запізненням, але ж увела заборону на ввіз м'ясосировини на давальницьких умовах до вересня поточного року. Навіть Президент відірвався від нагальних державних справ та написав прем'єр-міністру відповідного листа.		
Чи, можливо, хтось чув про «Програму розвитку свинарства в Україні до 2010 року», яку Мінагрополітики затвердило та запустило для виконання ще у червні 2005 року. У поточному та у 2008 році нею передбачений так званий «етап відновлення запустілих та побудову нових свинарських підприємств». Згідно програми, цей етап має реалізовуватися шляхом надання пільгових довгострокових кредитів сільгосптоваровиробникам для реконструкції та модернізації виробництва, а також видачі крупнотоварним підприємствам пільгових річних кредитів для закупівлі фуражного зерна та інших кормів на потреби свинарства. Взагалі, виникає думка: а, може, збитковість вирощування свинини, а заодно й іншої худоби, з ніби-то стихійною навалою імпорту, збанкрутуванням та подальшим зникненням дрібних та середніх підприємств — це всього-на-всього добре спланований, прагматичний хід? Хтось хоче вцент зруйнувати господарства дядьків-невігласів у засмальцьованих робах, що тільки й знають, як випрошувати у держави дотації для своїх напівкустарних господарств. Адже у вже згадуваній програмі розвитку ясно сказано: «відновлення запустілих та побудова нових свинарських підприємств». Тож зруйнувати все старе та прогнивше і побудувати нове, світле, високотехнологічне, конкурентноспроможне. Щоб під важким СОТівським дахом не обвалилося. Але чий це хід? Адже ні агресив-		них, ні будь-яких інших кроків не видно для досягнення цивілізованої норми споживання м'яса на рівні 68-70 кг на особу в рік. Від тих 25-28 кг, які маємо зараз, тільки більше хочеться м'яса. А ціни на нього, попри всі заяви про контрабанду, ріст виробництва та переповнені склади, чомусь як були, так і залишаються високо-неістівними. А відносини між виробниками худоби та комбінатами — напружено-високими.		
РАДА ПРИЙНЯЛА ЗА ОСНОВУ ЗМІНИ ДО ЗАКОНУ «ПРО МОЛОКО Й МОЛОЧНІ ПРОДУКТИ»		<p>Верховна Рада взяла за основу проект закону «Про внесення змін у Закон «Про молоко й молочні продукти» щодо відповідності якості і безпеки молочних продуктів показникам, установленим законодавством і стандартами України.</p> <p>Про це повідомило Інформаційне управління Ради. Даний законопроект визначає термінологію, параметри показників якості і безпеки, упакування й маркування, а також права і обов'язки виробників, ветеринарні і санітарні вимоги. Прийняття закону сприятиме виробництву якісної молочної продукції, захисту прав споживачів, а також створить умови для виходу на світовий ринок.</p>		

Ірина ПОРЕЦЬКА, «Агро Перспектива»

ГМО: НЕГАТИВ ЧИ ПОЗИТИВ?

«Їжа Франкенштейна» — таке можна почути та прочитати у публікаціях щодо генетично модифікованих організмів. Ще страхітливіші та оригінальніші забобони щодо ГМО: «Діти тих, хто вживав ГМО, обростуть вовною», «ГМО п'ють кров християнських немовлят та заїдають біорізномантінстю». То що ж це за монстр такий, і чи дійсно монстр?

Суперечки та суперечності

Відомо, що провідним гравцем світового ринку генетично модифікованих організмів є компанія Monsanto. Вона займається виробництвом генетично змінених посівних матеріалів. 4 квітня компанія оприлюднила інформацію про зростання прибутку за II фінансовий квартал на 23%, в основному, за рахунок високого продажу модифікованих насінневих зерен кукурудзи.

Загалом, за три місяці чистий прибуток компанії склав 543 млн. USD, або ж 0,98 USD на акцію, проти 440 млн. USD, або 0,8 USD на акцію в аналогічний період попереднього року. Продажі зросли на 22% — до 1,84 млрд. USD. А загалом за останній рік акції Monsanto подорожчали ще на 29%.

Продаж модифікованої кукурудзи та інших ГМ матеріалів зріс на 47% після того, як компанія різко збільшила виробництво зернових, стійких до хвороб та шкідників. Зростанню реалізації також сприяють плани урядовців США щодо розширення використання етанолу в якості палива, що змусило американських фермерів заявити про рекордні посіви кукурудзи у 2007 році.

За даними Міністерства сільського господарства США, фермери у 2007 році планують засіяти 90,5 млн. акрів кукурудзи, що на 15% більше, ніж минулого року. Більше того, така посівна площа кукурудзи є найбільшою з 1944

року. Варто у цьому контексті зазначити, що ціни на кукурудзу також зросли до максимального за десять років рівня.

І не лише ГМ кукурудза зараз перебуває на піці популярності. Ще й цукрову тростину почали виробляти. Нещодавно найбільші виробники цукрової тростини — Бразилія та Австралія — заявили про наміри запустити до комерційного продажу ГМ цукор вже у 2011 році.

Однак не всі світові виробники цукрової тростини поспішають дотримуватися цього прикладу. Південна Африка, наприклад, поки що побоюється робити це через можливість втратити покупців у різних країнах світу. Відомо, що ПАР входить до числа 10 найбільших світових експортерів цукру і також, як і Індія, вважає, що ГМ цукрову тростину вирощувати не варто. Індія прийняла таке рішення ще у 2003 році через побоювання втратити своїх японських покупців.

Наскільки рішуче настроєні у ПАР, сказати важко. Місцеві фермери, у цілому, обрали вибікувальну позицію. Щорічне виробництво цукру в ПАР становить 2,5 млн. тонн. І аж половина цієї кількості йде на експорт. Тому втрата цього експортного ринку через недовіру до ГМ продуктів дійсно завдасть економічних збитків країні.

Разом з тим, у асоціації виробників цукрової тростини ПАР не збираються відмовлятися від досліджень у області

біотехнологій, цього разу через побоювання відстати від американців та інших апологетів ГМ культур. Відповідні дослідження ведуться у ПАР з 1993 року. За допомогою біотехнологій були отримані сорти тростини, які відлякують комах і несприйнятливі до гербіцидів. Є також сорти з підвищеною цукристістю. За словами одного з головних маркетологів Monsanto, у ПАР 85% місцевого збору бавовнику, 70% сої і 44% кукурудзи забезпечуються за рахунок ГМ культур.

Проте підозріливе ставлення до ГМ культур все одно існує. Наразі викликати воно не стільки неперевіреністю якостей цих продуктів, скільки негативними оцінками і майже залякуваннями у пресі та інших засобах масової інформації.

Наприклад, візьмемо Литву. Міністерство навколишнього середовища нещодавно відмовило американській компанії біотехнологій у праві провести в цій балтійській країні польові випробування з вирощування ГМ кукурудзи. І американці, до речі, стали вже другими, хто отримав негативну відповідь від литовської влади на подібне прохання: трохи раніше німецькій компанії BASF Plant Science GmbH не дозволили вирощувати на литовській землі у наукових цілях ГМ літній ріпак. Вчинити саме так литовських чиновників могли змусити протести місцевого населення. Так, представ-

ники «зелених» провели пікет біля будинку уряду Литви, а також почали збирати підписи під вимогою надати Литві «свободу від ГМО». Не дивно, що парламентарії стали на бік виборців, виказавши врешті-решт своє негативне ставлення з приводу перспектив вирощування ГМО у країні. Тим більше, що у ці ж дні стало відомо про результати соціологічного опитування, присвяченого ставленню жителів Литви до ГМО. Виявилось, що майже 60% опитуваних критично ставляться до ГМО, а 69% не вживають ГМ продукти.

Недовірливі

Недовірлива Росія, яка останнім часом забороняє всім і все завозити на свою територію, не робить виняток і для ГМ продуктів. Федеральна служба за ветеринарного та фітосанітарного нагляду (Россільгоспнагляд) побоюється завезення на територію країни ГМ кукурудзи компанії Monsanto. У прес-службі Россільгоспнагляду пояснюють, що служба підсилить контроль за надходженням на територію Росії кукурудзи генетичної конструкції MON863, розробленої Monsanto. Хоча ввіз до Росії цього виду зерна не дозволений, однак у відомстві побоюються можливості надходження на територію Росії кукурудзи фірми Monsanto під видом іншої продукції, або інших сортів кукурудзи через треті країни (наприклад, через територію Східної Європи). У випадку виявлення партій ГМ кукурудзи Monsanto відомство або поверне продукцію постачальникові, або буде змушене знищити зерно.

Стало відомо, що у своєму рішенні про заборону ГМ кукурудзи Россільгоспнагляд спирався на дослідження, проведені у Канському університеті (Франція) у рамках програми комітету з незалежних досліджень і генетичної інженерії (CRIIGEN). Висновки французьких учених, як підкреслюється у повідомленні російського відомства, показали високу токсичність зерна генетично модифікованої кукурудзи (MON863, фірма Monsanto, США). Токсин, що міститься у кукурудзі, викликає ураження печінки та нирок. Генетично модифікована кукурудза має пестицидні властивості.

На даний час у Росії пройшли повний цикл необхідних досліджень і дозволені для використання (ввезення та промислової переробки) 14 видів харчової продукції рослинного походження, отриманих із застосуванням трансгенних технологій — 6 ліній кукурудзи, 3 лінії сої, 3 сорти картоплі, 1 лінія цукрового буряку, 1 лінія рису, а також 5 видів генетично модифікованих мікроорганізмів. На сьогодні немає очевидних доказів ні щодо безпеки, ні

щодо шкоди для людини і навколишнього середовища від генетично модифікованих джерел і організмів.

За приблизними підрахунками російського відділення «Грінпіс», щорічно до Росії ввозиться від 600 до 1000 тонн імпоротної ГМ сої. При цьому 40% увезених партій не має сертифіката відповідності, який включав би декларацію про наявність генетично модифікованих джерел. У результаті на прилавки магазинів трансгенні продукти потрапляють без відповідного маркування, позбавляючи споживача можливості вибору. До речі, така ж проблема сьогодні присутня і на українському ринку.

Але ж бажано достовірно знати: ГМ — це безпечно для людини чи ні? Поки що, за останніми даними, ГМ кукурудза підтипу MON863, дозволена до використання в Європі починаючи з 2005 року, і призначена для харчування тварин і людей, токсична для печінки і нирок пацюків. Про це свідчить стаття, опублікована в американському науковому журналі, повідомляє Всеросійський екологічний портал. За даними досліджень, у пацюків, що харчувалися MON863, через 90 днів почалися аномальні зміни внутрішніх органів. Тут і відповідна історія одразу спливла.

У 2004 році компанії Monsanto, щоб домогтися офіційного визнання своєї кукурудзи, довелося провести досліди на 500 пацюках. У серпні 2005 року результати досліджень показали, що новий продукт призводить до роз'їдання внутрішніх органів. Але у 2004 році асоціація харчової безпеки Європи дала позитивний висновок генетично змінених кукурудзі компанії Monsanto. Діаметрально протилежні висновки різних організацій наводять ряд експертів на роздуми щодо комерційних причин конфлікту.

Зануримось трохи глибше

Було б неправильно взяти на себе сміливість категорично заявити: ГМ — це добре, або ГМ — це погано. Робити цього не будемо. Хочемо лише під іншим кутом зору розкрити дане питання українським споживачам, а також аграріям та промвиробникам.

Людина вже давно порушила природний баланс, і виправити це навряд чи вдасться. Хоча, можливо, варто спробувати. Всі культурні рослини, за деяким виключенням, — результат штучного відбору мутантних особин із властивостями, які корисні людині (і непотрібними, а частіше шкідливими самій рослині). Пшениця — результат багаторазового міжвидового схрещування. Банан — триплоїдний стерильний гібрид двох неїстівних видів рослин. Рапс — гібрид капусти і суріпки. До того ж, ми «нормально» живемо у

сучасних екологічних умовах (забруднене повітря, вода; їжа, яка містить консерванти, барвники, стабілізатори тощо). Отже, людина пристосувалася до всіх цих штучних катаклізмів? Все живе у природі має здатність пристосовуватись до змін. І це нормально: усі живі організми мають еволюціонувати — пристосовуватись до змін навколишнього середовища.

Певний страх перед новими технологіями призводить до того, що гени у хромосомах ГМО сприймаються як особливі гени, не такі, як у «звичайних» організмах. Цим пояснюється більшість найстійкіших міфів щодо небезпечності трансгенних рослин, наприклад, про можливість вбудовування трансгенів до геному споживачів.

Близько ста років тому селекціонери розпочали займатися цілеспрямованим відбором. Задля створення продуктивніших і стійкіших до хвороб рослин стали використовувати у своїй роботі мутагени — ультрафіолетове і радіаційне опромінення, отруйні хімічні речовини (азотиста кислота, солі важких металів), у результаті дії яких перебудовувався генетичний матеріал. Навіть деякі гербіциди і інсектициди є мутагенними речовинами. Такі методи створення нових видів вважались і вважаються цілком прийнятними. Селекціонери відбирають випадкові мутації, які невідомо що змінили в організмі, і незрозуміло, як ці зміни можуть вплинути на «споживача» (тобто, того, у чий організм потрапляє такий мутант у якості їжі). До речі, при селекції, в основному, перевіряються споживацькі властивості: колір, розмір, смак, тоді як ГМ рослини проходять надзвичайно жорстку повну перевірку.

Виникає ще одне запитання: чому ж тоді точиться багато суперечок навколо ГМ організмів і зовсім ігнорується небезпечність селекції? Чи не було б доречним взагалі заборонити виводити нові сорти? Підтвердження шкідливості ГМО так і не знайдено. У всякому випадку, в США ще не відбулося жодного судового процесу щодо загрози здоров'ю людини у результаті використання ГМО. Проте загальновідомо, що, при виявленні бодай маленького приводу, американець своєї вигоди від судової справи вже точно не прогавить.

Як же, власне, виробляють ГМО?

При створенні ГМО до хромосоми вводиться тільки один перспективний ген, який кодує певний білок, і декілька відомих допоміжних генів. Із багатьох оброблених клітин відбирають ті, до яких точно вбудувався потрібний ген. Після цього у рослини, отриманих із вибраних клітин, перевіряють: як білок, що кодується но-

РИНКИ БІЗНЕС

58

АГРО ПЕРСПЕКТИВА 5/2007

вим геном, взаємодіє із іншими білками; що саме змінюється у метаболізмі рослини; чи не проявляються у білка зокрема і у рослини в цілому канцерогенні, мутагенні, алергенні та токсичні властивості. Після всіх досліджень за впровадженням і використанням нової рослини стежать і самі розробники, і «зелені».

Якщо перевірити звичайні сільгоспкультури на токсичність так само ретельно, як перевіряють ГМО, не менше як половину культурних рослин прийшлося би заборонити, і, як мінімум, зобов'язати виробників продукції, що містять рослини, друкувати на упаковці перелік вмісту шкідливих для здоров'я речовин.

Якщо стільки уваги приділяється генетично модифікованим рослинам, чому ж тоді забули про ГМ мікроорганізми? Чому б не заборонити мікробіологам отримувати високопродуктивні штами мікроорганізмів методами генетичної інженерії? Адже наслідки передбачити ще важче. Мікроорганізми повсюди: у повітрі, воді, їжі, яку ми споживаємо, тощо. І за їхнім розповсюдженням неможливо простежити. А якщо є небезпека в тому, що у людини після вживання до їжі ГМ рослини трансген може вбудуватися до генетичного набору, то хіба немає такої ж небезпеки і стосовно мікроорганізмів? Чомусь із трансгенними мікроорганізмами майже ніхто не бореться, хоча із півтори сотні мікробних ферментів, що використовуються у харчовій промисловості, кожний третій — трансгенний.

Українці обирають...

Україна не є лідером ані серед країн-розробників ГМ продукції, ані серед країн-споживачів. Незважаючи

на теоретичну простоту ГМ технологій, в Україні немає установ, здатних розробляти ГМ рослини або тварини. На початку дев'яностих через нестачу фінансування ці напрями було практично згорнуто, а українські вчені поповнили ряди співробітників американських та канадських біотехнологічних компаній. Викликає сумніви навіть наявність достатньої кількості лабораторій, здатних провести тест на наявність ГМ матеріалу в тому чи іншому продукті.

Отже, поки що українці обирають лише законодавчий захист та контроль над ГМ продуктами. Можливо, це зроблено лише з метою виконання вимог Світової організації торгівлі, до якої вступаємо-вступаємо, та все ніяк не вступимо. Наразі депутати не можуть навіть окремий закон щодо ГМ продуктів розробити, і пропонують лише внести відповідні зміни до деяких законів України щодо генетично модифікованих організмів.

У пояснювальній записці до законопроекту сказано: «Усвідомлюючи швидке поширення сучасної біотехнології, а також зростаючу стурбованість громадськості щодо її потенційно шкідливої дії на біологічне різноманіття, а також враховуючи ризики для здоров'я людини, сторони Конвенції про біологічне різноманіття прийняли 29 січня 2000 року в м. Монреалі Картахенський протокол про біобезпеку, до якого Україна приєдналася 12 вересня 2002 року. Виходячи з того, що наукові установи світу ще не зробили остаточного висновку щодо безпечності ГМ організмів, керівні органи багатьох держав забороняють поширення продуктів біотехнології на їхній території, або ж, принаймні, досконало врегульовують усі процедури

щодо їхнього переміщення, застосування та використання, особливо у продуктах харчування».

На сьогоднішній день діє Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів», який регулює відносини між органами виконавчої влади, виробниками, продавцями (постачальниками) та споживачами харчових продуктів, і визначає правовий порядок забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, що виробляються, знаходяться в обігу, імпортуються, експортуються тощо. Проте у частині третій статті 2 зазначається, що «дія цього закону не поширюється на тютюн і тютюнові вироби та спеціальні вимоги до харчових продуктів, пов'язані з наявністю у них генетично модифікованих організмів чи їхніх компонентів, що є предметом регулювання спеціального законодавства, а також на харчові продукти, вироблені для особистого споживання». Враховуючи те, що «спеціального законодавства» у цій сфері ще немає, людина, її життя і здоров'я, безпека, які визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (стаття 3 Конституції), є абсолютно незахищеними.

Відповідно, депутати даним законопроектом пропонують виключити із Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» норми, які передбачають, що дія цього закону не поширюється на харчові продукти, які містять генетично модифіковані організми; а також зобов'язати виробника зазначати на упаковці харчового продукту інформацію про наявність (або відсутність) у продукті генетично модифікованих організмів.

Вважається, що прийняття законопроекту створить умови для посилення контролю за безпечністю харчових продуктів, що містять генетично модифіковані організми, а також гарантуватиме доведення до споживачів необхідної та точної інформації.

Отже, як говорить у тій же пояснювальній записці до законопроекту: якщо наукові установи не можуть дати остаточний висновок щодо безпечності продуктів харчування, що містять генетично модифіковані організми, то державні органи зобов'язані, принаймні, забезпечити споживачів повною і достовірною інформацією щодо таких продуктів. Але здається, що увесь галас навколо «небезпечності» ГМ продуктів здійняли хіба що з причини комерційного програшу компаній, яким аж ніяк не на руку успішність такого виду діяльності. Та й, чесно кажучи, журналістам писати про страхи від ГМО більше цікаво та прибутково, аніж відстоювати їхні позитиви.

Довідка:

Перші у світі трансгенні продукти були розроблені американською фірмою Monsanto наприкінці 80-х років. Промислове виробництво і поширення розпочалося у 1994 році. Загальна площа посівних площ під трансгенними культурами у світі з 1996 року зросла більш ніж у 50 разів і сягає 100 млн. га. Домінуючими трансгенними культурами, що використовуються як продовольча сировина, є білкові зернові: соя, ріпак і кукурудза.

Відсоток ГМ-сої на планеті вже становить 80% від загального обсягу площ. За даними уряду США, у наш час до 90% врожаю у США складає трансгенна соя, більше 45% — трансгенна кукурудза та більше 75% — трансгенна бавовна. Зараз трансгенні рослини промислово вирощують майже у півтора десятках країн, серед них США, Аргентина, Канада, Китай, Австралія. З 2003 року частково до них приєдналася Європа.

У світі допущено до промислового виробництва більше 100 ліній генетично модифікованих рослин.

Володимир НАБОК, «Агро Перспектива»

НЕКООПЕРАТИВНІ ЗАКОНИ

Микола Гриценко, директор департаменту розвитку сільської місцевості та кооперації Національної сільськогосподарської палати

Згідно статті 7.11.1 абзацу «г» закону про «Оподаткування прибутку підприємств», у юридичних осіб, діяльність яких не передбачає одержання прибутку, звільняються від оподаткування доходи, які отримані у вигляді коштів або майна, що надходять від проведення їхньої основної діяльності. В законі «Про сільськогосподарську кооперацію» говориться, що кооператив є неприбутковою організацією. Указ Президента від 6 червня 2000 року говорить, що створені селянами суб'єкти господарювання — кооперативи — є неприбутковими організаціями. Навіть, зверніть увагу, у листі податкової адміністрації від 1999 року, підписаному Миколою Азаровим, теж зазначалося: «Щодо вирішення оподаткування, це треба вирішувати на місцях». Отже, і від податкової було дане зелене світло: кооператив може самостійно прийняти рішення щодо податкового статусу. А згідно листа Мінфіну: «Міністерство фінансів не вбачає за доцільне внесення змін до законодавства, оскільки у діючому правовому полі сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи мають можливість набувати статус неприбуткових організацій». Проте вже більш свіжий лист від ДПА за 2004 рік говорить, що СОК ні в якому разі не може мати статус неприбуткової організації. Серед аргументів, якими апелює податкова, можливість отримання кооперативами прибутку від своєї діяльності, а також те, що, у разі ліквідації кооперативу, його майно буде розділене між членами кооперативу (згідно закону «Про сільськогосподарську кооперацію», ст. 38, п. 4-5 — прим. авт.), а це нехарактерне для неприбуткових організацій. Проте закон «Про кооперацію» якраз передбачає, що, у разі ліквідації, неподільний фонд направляється до інших кооперативних організацій або до держбюджету. Тобто, проблем ніби немає ніяких, але без поправок до законів насправді наявні проблеми нікуди не зникнуть.

У своєму розвитку село впевнено крокує до логічного кінця — коли вже напевне перетвориться на декорацію з біленькими хатинками у вишневих садочках, раритетним сільбудом, з розлогим кладовищем та двома десятками жителів — працівників «музею під відкритим небом». Дбайливий мураха-селянин поступово, але впевнено опиняється на задвірках сільськогосподарських ринків, не маючи сили за собівартістю та якістю продукції змагатися з технологічно значно ліпше організованими підприємствами-новобудовами. Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив (далі СОК), як спосіб об'єднання розрізнених селянських дворів у єдину структуру, виглядає одним з найбільш практичних інструментів розвитку та підняття села, захищаючи селянина від перекупників; стає майданчиком для взаємодії між селянським хлівчиком та великим сільськогосподарським ринком. Чому ж у нас такі кооперативи досі не набули популярності?

В успішній діяльності СОК, як наголошують фахівці, визначальну роль відіграє особливий економічний статус такого кооперативу. Неприбутковість — саме ця риса є важливою для об'єднання дрібних сільгосптоваровиробників та для підвищення ефективності прибутковості їхнього виробництва. Водночас у нашій державі про статус неприбутковості СОК все ще точаться гарячі суперечки.

Діючий закон «Про сільськогосподарську кооперацію» (який, однак, на думку фахівців, потребує серйозних модифікацій або й нової редакції) визначає СОК як структури, що «не став-

лять за мету отримання прибутку». Спеціальний податковий статус для діяльності кооперативу необхідний, щоб забезпечити його життєздатність в умовах неприбутковості такої організації. Водночас закон надає можливість СОК надавати послуги «іншим особам у обсягах, що не перевищують 20% загального обороту кооперативу». Що, у свою чергу, не подобається податковій адміністрації. Якщо організація може надавати послуги за гроші, якщо вона чітко не визнається законодавством, як неприбуткова, чому ж тоді має право уникати податків? Про жодний спеціальний режим оподаткування і мови йти не може, адже у такому випадку держава недоотримає значну кількість коштів, стверджують податківці.

Крайнім, звичайно, стає селянин. «Обслуговуючий кооператив може мати статус неприбуткового. Але ж він не зареєстрований у державному реєстрі неприбуткових організацій... То ми платитимемо податки чи ні?», — чухають лоби організатори, обмірковуючи, де ж брати гроші на ті податки, адже тоді доведеться займатися вже не кооперацією, а комерцією.

На практиці, відсутність чіткої загальнодержавної політики щодо врегулювання «податкового питання» призводить до того, що частина кооперативів, маючи неприбутковий статус, платить фіксований або єдиний податок, інша частина — працює як комунальні підприємства та платить єдиний податок, що вносить непорозуміння та нездорові відносини між виконавчими органами СОК та органами державного управління всіх рівнів. Процвітання СОК за таких умов стає проблематичним.

Лист ДПА від 12.03.2004 №1898/6/15-1316 (зі скороченнями)

(...)
Обслуговуючі кооперативи, здійснюючи обслуговування членів кооперативу, не становлять за мету отримання прибутку.
Поряд з цим, іншим особам обслуговуючі кооперативи, відповідно до свого статуту, надають послуги в обсягах, що не перевищують 20% загального обороту кооперативу.
Крім того, статтею 21 Закону N469 встановлено, що для здійснення господарської та іншої діяльності кооператив за рахунок власного майна формує відповідні майнові фонди. Майно кооперативу, відповідно до його статуту, поділяється на пайовий і неподільний фонди.
Тобто, для проведення господарської та іншої діяльності кооператив, зокрема, створює пайовий фонд.
(...)
За своєю економічною сутністю пайовий фонд є аналогом статутного фонду, який створюється підприємствами для проведення господарської (підприємницької) діяльності.
Згідно з пунктом 7.11 статті 7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» (далі — Закон) до неприбуткових установ і організацій можна віднести установи та організації, перелічені у підпункті 7.11.1 пункту 7.11 Закону, за умови дотримання ними вимог, встановлених цим пунктом.
Так, підпунктом 7.11.11 пункту 7.11 статті 7 Закону передбачено, що у разі ліквідації неприбуткової організації її активи повинні бути передані іншій неприбутковій організації відповідного виду або зареєстровані до доходу бюджету.
Закон N469 таких вимог не містить і передбачає інший порядок ліквідації, а саме: майно кооперативу, що залишилося після розрахунків з бюджетом, банками та іншими кредиторами, розподіляється між членами кооперативу пропорційно вартості їхнього паю (пункт 4 статті 38 Закону N469).
Враховуючи вищевикладене, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи не можуть бути включені до реєстру неприбуткових установ і організацій та, відповідно, скористатися податковими пільгами, передбаченими пунктом 7.11 Закону.

Довідка
Згідно закону «Про сільськогосподарську кооперацію», сільськогосподарські кооперативи можуть бути виробничими та обслуговуючими.
Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив — кооператив, створений для надання послуг переважно членам кооперативу та іншим особам з метою провадження їхньої сільськогосподарської діяльності.
Сільськогосподарський виробничий кооператив — юридична особа, утворена шляхом об'єднання фізичних осіб, які є сільськогосподарськими товаровиробниками, задля спільного виробництва продукції сільського, рибного і лісового господарства на засадах обов'язкової трудової участі у процесі виробництва.

Довідка
У Верховній Раді знаходяться три законопроекти, покликані врегулювати законодавчі колізії відносно сільгоспокооперативів, у тому числі, чітко визначити їхній неприбутковий статус з наданням відповідних пільг при сплаті ПДВ. Один із законопроектів, що містить ґрунтовні зміни та доповнення, за висновком головного науково-експертного управління Ради рекомендовано відправити на доопрацювання. У тому числі, у зв'язку зі зменшення після впровадження законопроекту надходжень до держбюджету через користування кооперативами податковими пільгами.

ЗАРАДИ ЧОГО?

Чим є вітчизняна аграрна освіта — інструментом забезпечення АПК, необхідним для розвитку потенціалом чи баластом для новітнього аграрного ринку? Чи має можливість випускник аграрного ВНЗ працювати на аграрному підприємстві без попереднього підвищення або зміни кваліфікації? Чи поповнюють лави сільських господарств новоспечені агрономи, зоотехніки, трактористи? Говорити про стан вітчизняної аграрної освіти можна багато, як у веселкових, так і у сіро-чорних тонах. У кінці травня — на початку червня, коли армія працездатного населення поповниться сотнями випускників аграрних ВНЗ, доречно було б почути думку про якість освіти в Україні.

НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ

До сфери управління Міністерства аграрної політики належать 23 вищі учбові заклади III-IV рівнів акредитації, з яких 6 мають статус національних, та 118 вищих учбових закладів I-II рівня акредитації, у тому числі 98 коледжів і технікумів. У галузі функціонують 10 установ післядипломної освіти та 32 професійно-технічних учбових заклади з підготовки і підвищення кваліфікації робітничих кадрів.

СТУДЕНТИ

Контингент студентів становить понад 248 тис. осіб, з них близько 122,4 тис. навчаються за державними замовленнями. Майже 71% студентів складає сільська молодь. Щорічний випуск молодих спеціалістів денної форми навчання становить близько 12 тис. в університетах та понад 17,5 тис. осіб — у технікумах і коледжах. Направлення на роботу отримують більше 75% випускників, які навчались за державним замовленням.

СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Окрім існуючих раніше 69 спеціальностей та 76 спеціалізацій, у агроуніверситетах започатковано нові спеціальності: «Організація та технологія ведення фермерського господарства», «Комерційна діяльність», «Харчова технологія та інженерія», «Якість, стандартизація та сертифікація», «Економічна кібернетика», «Екологія та охорона навколишнього середовища» тощо.

ПРАКТИКА

На базі провідних технікумів і коледжів діють 11 регіональних навчально-практичних центрів, у яких зосереджена як вітчизняна, так і зарубіжна техніка та обладнання. Щороку в кожному з таких центрів проходять навчання близько 2 тис. студентів.

ПЕРЕПІДГОТОВКА

У системі післядипломної освіти щорічно проходять перепідготовку та підвищують кваліфікацію 50 тис. держслужбовців, керівників підприємств, спеціалістів господарств АПК різних форм власності.

ВІДГУКИ АГРАРНИХ КОМПАНІЙ ТА ГОСПОДАРСТВ

Олег Омельченко, голова відділу підбору персоналу компанії «Астарта»
Аграрна освіта в Україні бажає бути кращою. Із ВНЗ виходять студенти, які теоретично підковані непогано, але тільки 20% тих знань можна реально застосовувати на практиці. Раніше компанія набирала лише досвідчених спеціалістів, проте зараз таких спеціалістів знайти складно. Тож компанія переходить на набір молодих робітників щойно після ВНЗ. Для підвищення їхнього рівня ми використовуємо навчання по профілю. Це коли людину, за її бажанням, починаючи прямо зі школи, навчають у ВНЗ за вузькою спеціальністю. Потім студент іде працювати до компанії вже як хороший кваліфікований робітник з необхідним рівнем знань. Зараз компанія має 150 чоловік, які навчаються таким способом. Цього року на таке навчання компанією набрано близько 20 чоловік.

Суттєвою негативною рисою молодих спеціалістів є завищені вимоги до заробітної плати. Часто студент, що приходить одразу після закінчення ВНЗ, не володіючи при цьому навіть базовими необхідними для роботи навичками, претендує на зарплату, яку може отримувати хіба що хороший спеціаліст.

Олександр БЕДЕХА, в.о. заступника виконавчого директора «Атлантик Фармс»
Наша компанія тільки починає розвиватися і перебуває на тому щаблі розвитку, коли потрібні кваліфіковані спеціалісти. Відтак, основною вимогою до робітників у нас є стаж роботи, досвід. Оскільки таких людей, тим більше серед студентів, мало, часто люди приходять працювати, ще нав-

чаючись, і вже потім з них виростають кваліфіковані спеціалісти. Ми маємо випадки, коли людина працює з другого і до п'ятого курсу, — з неї вийде вже готовий кваліфікований спеціаліст. Загалом, підбір кадрів, можна сказати, хаотичний. Нам нецікаво, звідки прийде робітник, головне, як він покаже себе в роботі.

Наша компанія співпрацює і з аграрними ВНЗ. Компанія подає університету інформацію про потребу у певних фахівцях, надалі декани пропонують ці вакансії своїм студентам. Поки що ми працюємо тільки з київськими ВНЗ, хоча маємо плани і щодо регіональних.

Я сам закінчував Національний аграрний університет, тому з власного досвіду можу сказати, що рівень нашої української аграрної освіти, хоч і не найвищий, але, напевне, досить хороший. Проте, все-таки, визначальною для роботи на аграрному підприємстві є практика. Це — 70% всього досвіду.

Анатолій КРИВОРУЧКО, директор СТОВ «Агрофірма «Новий шлях»

До вітчизняної аграрної освіти відношусь однозначно негативно. У першу чергу, через її застарілість. Студентів навчають старі кадри, які вже не зможуть дати того нового, що потрібно для успішного виконання завдань аграрного характеру у сучасному агропромисловому виробництві. «Ринковізація» освіти, у тому числі і для аграрних ВНЗ, досягла небаченого розмаху, що ще більш негативно впливає на рівень знань студентів. Іншою, не менш серйозною проблемою, є відсутність практики. На тих ділянках, де студенти проходять так звану практику, вони нічому не навчаються.

Якщо говорити про моє господарство, то приплив молоді практично відсутній, господарство тримається виключно на старих кадрах. А якщо і приходять, то одразу видно, що у людини абсолютно нема поняття про обрану справу. І це випускники з університетськими дипломами.

Зінаїда ГРИШКО, голова ТОВ «Агрофірма «Маяк»
Чесно кажучи, я не знаю, яка якість нашої аграрної освіти. На прикладі свого села скажу, коли учень зі школи йде до аграрного ВНЗ, то у село рідко коли повертається. Вивчиться студент за державний кошт, отримає диплом, а потім — йде, куди схоче. Тільки аби не в село.

У моєму господарстві працюють спеціалісти ще старого, радянського загартування. Припливу нових кадрів нема. Якщо говорити про ведення фермерських господарств, там особливо наукою взагалі не користуються.

Володимир КЛЮЧНИК, голова підприємства «Золота нива»

У цілому про вітчизняну аграрну освіту можу відгукнутися позитивно. Хоча однозначно говорити не можу, адже багато залежить від самої людини: хоче вона вчитися чи ні і, головне, чи хоче вона й надалі за вибраним напрямком працювати.

Безперечно, багато вирішує практика. До нашого господарства на таку практику студенти приїжджають щорічно. Кожного року у різній кількості, від одного-двох до 10 чоловік. Якщо випускник якогось аграрного ВНЗ вжедесь працював, то і спеціаліст з нього виходить непоганий.

Любов ХАРЧЕНКО, керівник господарства «Покровське»

Якість нашої аграрної освіти, на мою думку, залежить від ставлення до навчання та роботи самого студента. У нашому господарстві студенти проходять практику щорічно, і я можу сказати, коли людина має бажання та до того ж ще й застосовує отримані знання, такий практикант-робітник показує чудовий результат.

У ВНЗ і технікумах підготовка нормальна. Проблема в іншому: молодь у сільське господарство йде дуже неохоче. З прикладу нашої школи можу сказати, що у с/г майже не йдуть. За останні 8 років я не пам'ятаю жодного випускника зі школи, який би пішов по аграрній стежці. Очевидно, для молоді сільськогосподарський напрямок вважається непрестижним. Стереотипи низької заробітної плати та складних умов праці відіграють негативну роль. Наприклад, у моєму господарстві зарплата виплачується вчасно та є однією з найвищих у області, однак жоден випускник з тих, хто проходив у нас практику, так у нас і не залишився. Госпо-

дарство тримається на старих кадрах, що вже працюють по 20-30 років. А як голова ради сільгосппідприємств Кіровоградської області, виходячи зі спілкувань з моїми колегами, можу сказати: така ситуація і у цілому по Україні.

Петро ГАДЗ, президент ТзОВ «Бучаагрохлібпром»

Зараз катастрофічно не вистачає не те що кваліфікованих спеціалістів, а навіть бажаних виконувати реальні сільськогосподарські задачі. Великі господарства гостро зіштовхуються з проблемою нестачі кадрів, які б змогли оперувати новітньою технікою, а це високотехнологічні трактори, обприскувачі, комбайни. Моє господарство такими працівниками ще більш-менш забезпечене, не в останню чергу завдяки високим зарплатам. Проте у розмовах зі знайомими керівниками інших господарств питання пошуку того ж тракториста, якого можна було б посадити за кермо хорошого іноземного трактора, завжди є одним з першочергових.

Продовження матеріалу читайте у наступному номері

ПОТРЕБА РИНКУ ПРАЦІ

З 14 обстежених спеціалізованих на надані роботи інтернет-ресурсів окрему графу по галузі «сільське господарство» надають три з них. Із обстежених загалом більше як 100 вакансій, вакансії різного роду менеджерів запропоновані 25 разів, агронома — 19 разів, ветеринара/зоотехніка та працівника з технічними засобами — по 5 разів. Також роботодавці пропонують вакансії землевпорядника, насіннєзнавця, технолога, садівника та працівників на сезонні роботи за кордон. За даними Державного комітету статистики, потреба підприємств у працівниках сільського, мисливського та лісового господарства складає 21,4 тис. осіб на січень-березень 2007 року, і займає 3 місце після галузі переробної промисловості (потреба в 44,5 тис. осіб) та торгівлі (25,3 тис. осіб).